

METODOLOŠKI DOKUMENT

STRUKTURNE POSLOVNE STATISTIKE 2011 (Aneksi I-IV)

BOSNA I HERCEGOVINA

Bosna i Hercegovina
Bosnia and Herzegovina

BHAS

Agencija za statistiku
Bosne i Hercegovine
Agency for Statistics of
Bosnia and Herzegovina

Sarajevo, 2013.

Izdaje: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine,
Sarajevo, Zelenih beretki 26

Odgovara: Zdenko Milinović, direktor

Pripremili: Tima Karačić, Jasna Hadžić, Mia Šimović,
Bojana Cicović, Alen Mrgud

Lektor: Amra Kapetanović

**Dizajn i
prijelom:** Dražen Harun Salihagić

Štampa: Avery d.o.o.

Molimo korisnike publikacije da prilikom upotrebe podataka obavezno navedu izvor.
Users are kindly requested to refer to the data source.

PREDGOVOR

U skladu sa Planom publikovanja Agencija za statistiku BiH prezentuje metodološki dokument „Strukturne poslovne statistike 2011 Aneksi I-IV, Bosna i Hercegovina“.

Glavna svrha ovog dokumenta je da na jednom mjestu opiše pojedine faze procesa provođenja statističkih istraživanja i proizvodnje rezultata. Pored opisa pojedinih faza procesa, opisani su osnovni aspekti kvaliteta statističkih podataka.

U ovom dokumentu je prezentovan statistički sistem i detaljne informacije o istraživanju (obuhvat istraživanja, metode osnovnog prikupljanja podataka i proizvodnja rezultata, način mjerenja kvaliteta i diseminacija podataka, kao i planirana poboljšanja u proizvodnji strukturnih poslovnih statistika) na osnovu kojeg se proizvode varijable i indikatori za Aneксе I-IV iz EU Regulative 295/2008. Razvojem statističkog sistema i procesa izgradnje metapodataka ovaj dokument će biti sastavni dio metapodataka sa ciljem prezentovanja ne samo statističkih rezultata već i detaljne metodologije, pokazatelja kvaliteta prezentovanih rezultata i unaprijeđenja koja se preduzimaju u pogledu metoda prikupljanja podataka i proizvodnje rezultata.

Razvoj strukturnih poslovnih statistika se odvijao kroz projekte pomoći statističkom sistemu Bosne i Hercegovine provođenjem dva Pilot istraživanja. Prvo Pilot istraživanje sprovedeno za 2007. godinu nije bilo bazirano na Statističkom poslovnom registru i predstavljeno je u publikaciji „Poslovne statistike – Planiranje novih strukturnih poslovnih istraživanja u BiH“. Dalji razvoj Strukturnih poslovnih statistika je provođenje Pilot istraživanja za 2009. godinu sa ciljem dodatnog osposobljavanja statističara za provođenje istraživanja i poboljšanje metodologije. Istraživanje se baziralo na podacima Statističkog poslovnog registra (priprema okvira i izbor uzorka). Rezultati tog Pilot istraživanja su prezentovani u metodološkom dokumentu „Strukturne poslovne statistike – Pilot istraživanje za 2009. godinu“. U publikaciji su prezentovani instrumenti za provođenje istraživanja, priprema okvira i izbor uzorka, organizacija provođenja istraživanja, kontrola i analiza podataka i procjena totala.

U procesu pripreme i same realizacije Pilot istraživanja Strukturnih poslovnih statistika u punoj mjeri su se poštovali zahtjevi osnovne EU Regulative 295/2008 u ovoj oblasti statistike u cilju pune harmonizacije sa evropskim standardima.

Potpuna implementacija strukturnih poslovnih statistika odvija se postepeno do potpune implementacije EU Regulative 295/2008 u statistički sistem Bosne i Hercegovine. Strukturne poslovne statistike koje su proizvedene za 2010. i 2011. potpuno su usklađene u pogledu definicija varijabli i indikatora. Predstoji usklađivanje u pogledu obuhvata statističkih jedinica, odnosno proširenje obuhvata na sve jedinice tržišne proizvodnje. Istraživanje strukturnih poslovnih statistika preduzeća za 2012. godinu će obuhvatiti sva preduzeća tržišne proizvodnje, a preduzetnici će biti uključeni kad se steknu uslovi za njihovo uključivanje.

**Direktor
Zdenko Milinović**

SKRAĆENICE

BiH	- Bosna i Hercegovina
BHAS	- Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine
FZS	- Federalni zavod za statistiku
RZS RS	- Republički zavod za statistiku Republike Srpske
FBiH	- Federacija Bosne i Hercegovine
RS	- Republika Srpska
BDBiH	- Brčko distrikt BiH
EU	- Evropska Unija
SPS	- Strukturne poslovne statistike
SBS	- Structural Business Statistics
SPR	- Statistički poslovni registar
EU CPA 2008	- Evropska Klasifikacija proizvoda po djelatnostima
KPPD BiH 2010	- Klasifikacija proizvoda po djelatnostima Bosne i Hercegovine 2010
EU NACE Rev 2	- Evropska Klasifikacija ekonomskih djelatnosti
KD BiH 2010	- Klasifikacija djelatnosti Bosne i Hercegovine 2010
CPC Ver.2	- Centralna klasifikacija proizvoda Ujedinjenih naroda
EU NUTS	- Evropska Klasifikacija teritorijalnih jedinica za statistiku
LAU	- Lokalna administrativna jedinica
UIO	- Uprava za indirektno oporezivanje BiH
EC	- Evropska komisija
PDV	- Porez na dodanu vrijednost

SADRŽAJ

Predgovor	3
Skraćenice	4
Sadržaj	5
1. STATISTIČKI SISTEM BOSNE I HERCEGOVINE	7
1.1. Institucije	7
1.1.1. <i>Naziv i sjedište nadležnih institucija</i>	7
1.1.2. <i>Odgovornost za strukturne poslovne statistike</i>	7
1.1.3. <i>Lica odgovorna za strukturne poslovne statistike</i>	7
1.2. Pravni osnov	8
1.2.1. <i>Statistički zakoni</i>	8
1.2.2. <i>Pravo za prikupljanje podataka</i>	8
1.2.3. <i>Obaveza preduzeća da odgovore na statističke upitnike</i>	9
1.2.4. <i>Obaveza zaštite povjerljivih podataka</i>	9
1.2.5. <i>Pravo pristupa administrativnim podacima</i>	10
1.2.6. <i>Programiranje i planiranje poslova</i>	11
1.3. Klasifikacije koje se koriste u BiH i entitetima	11
1.3.1. <i>Klasifikacija ekonomskih djelatnosti</i>	11
1.3.2. <i>Regionalna klasifikacija</i>	13
1.3.3. <i>Klasifikacija proizvoda po djelatnostima (KPPD BiH 2010)</i>	13
1.3.4. <i>Druge klasifikacije</i>	14
1.4. Statističke jedinice	14
1.5. Statistički poslovni registar (SPR).....	15
1.5.1. <i>Opće informacije o SPR-u</i>	15
1.5.2. <i>Obuhvat populacije u SPR-u</i>	17
1.5.3. <i>Sadržaj zapisa u SPR-u</i>	18
1.5.4. <i>Ažuriranje SPR-a</i>	20
2. STRUKTURNE POSLOVNE STATISTIKE (SPS) - Aneksi I - IV	23
2.1. <i>Opće informacije o strukturnim poslovnim statistikama</i>	23
2.2. <i>Obuhvat podataka</i>	25
2.3. <i>Informacije prikupljene na nivou jedinice posmatranja</i>	26
2.4. <i>Metoda primarnog prikupljanja podataka</i>	37
2.5. <i>Postupci kompilacije</i>	40
2.6. <i>Kvalitet</i>	41
2.7. <i>Diseminacija</i>	43
2.8. <i>Transmisija podataka Eurostatu</i>	44

1. STATISTIČKI SISTEM BOSNE I HERCEGOVINE

1.1. Institucije

1.1.1. Naziv i sjedište nadležnih institucija

U skladu sa administrativnim uređenjem i Zakonom o statistici Bosne i Hercegovine postoje tri službene statističke institucije u Bosni i Hercegovini:

- Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine (BHAS), smještena u Sarajevu, odgovorna za proizvodnju statistike na nivou Bosne i Hercegovine;
- Federalni zavod za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine (FZS) smješten u Sarajevu, odgovoran za proizvodnju statistike za nivo entiteta - Federacija Bosne i Hercegovine;
- Republički zavod za statistiku Republike Srpske (RZSRS), smješten u Banja Luci, odgovoran za proizvodnju statistike za nivo entiteta - Republika Srpska.

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine u svom sastavu ima Podružnicu smještenu u Brčkom, koja je suodgovorna za proizvodnju statistike za Brčko distrikt BiH (BDBiH).

1.1.2. Odgovornost za strukturne poslovne statistike

- Odsjek strukturnih poslovnih statistika u Agenciji za statistiku BiH i Podružnica Agencije u Brčko distriktu BiH
- Sektor ekonomskih statistika u Republičkom zavodu za statistiku Republike Srpske
- Sektor poslovnih statistika u Federalnom zavodu za statistiku Federacije BiH.

Odgovornost Odsjeka strukturnih poslovnih statistika u Agenciji za statistiku je priprema metodološkog okvira i tehničke osnove za istraživanje, koordinacija entitetskih zavoda, proizvodnja, publikovanje i prezentovanje rezultata za Bosnu i Hercegovinu. Entitetske statistike su odgovorne za provođenje istraživanja (prikupljanje podataka, kontrolu, uređivanje) prema zajedničkom planu aktivnosti za istraživanje, kao i za proizvodnju i publikovanje rezultata za nivo entiteta.

1.1.3. Lica odgovorna za strukturne poslovne statistike

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine:

Tima Karačić
Bojana Cicović
Mia Šimović

Telefonski broj (+387) 33 204 725

E-mail adrese tima.karacic@bhas.ba; bojana.cicovic @bhas.ba; mia.simovic@bhas.ba

**Federalni zavod za statistiku Federacije
Bosne i Hercegovine:**

Alma Čolpa
Aida Ljuca

Telefonski broj
(+387) 33 206 452

E-mail adresa
almac@fzs.ba
aidalj@fzs.ba

**Republički zavod za statistiku
Republike Srpske:**

Sladžana Nikić
Danica Babić

Telefonski broj
(+387) 51 332 754

E-mail adresa
sladjana.sebez@rzs.rs.ba
danica.babic@rzs.rs.ba

1.2. Pravni osnov

1.2.1. Statistički zakoni

Prema Zakonu o statistici Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 26/04 i 42/04) Agencija za statistiku je odgovorna za proizvodnju statistika u skladu sa EU standardima. Sporazumom o primjeni jedinstvenih metodologija i jedinstvenih standarda pri izradi statističkih podataka Bosne i Hercegovine (potpisan 10.11.2005. godine, na osnovu Odluke Visokog predstavnika i Zakona o statistici BiH) propisana je obaveza statističkim institucijama da u proizvodnji statističkih podataka primjenjuju jedinstvene metodologije i jedinstvene standarde.

Zakon o statistici u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, broj 63/03) i Zakon o izmjeni i dopuni zakona o statistici u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, broj 9/09) i Zakon o statistici Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 85/03) su usklađeni sa Zakonom o statistici Bosne i Hercegovine.

1.2.2. Pravo za prikupljanje podataka

Prikupljanje podataka se vrši u entitetskim zavodima za statistiku i Podružnici Agencije za statistiku (Brčko distrikt BiH).

Članom 8, stav 2, alineja e) Zakona o statistici BiH definisano je da:

Agencija prikuplja, obrađuje i distribuiše statističke podatke Bosne i Hercegovine u skladu sa međunarodno prihvaćenim standardima, a na osnovu podataka koje **dostave entitetski zavodi**, odnosno podataka koje neposredno prikupi Agencija. U te svrhe, Agencija može (i) prikupljati statističke podatke od bilo koje statističke jedinice u entitetima ako to smatra neophodnim za obavljanje svojih funkcija utvrđenih ovim zakonom; i (ii) prikupljati podatke za svoje funkcije utvrđene ovim Zakonom od institucija Bosne i Hercegovine, pravnih osoba na državnom nivou, međunarodnih organizacija koje djeluju na teritoriji Bosne i Hercegovine i firmi u vlasništvu ili pod kontrolom stranih osoba.

Članom 8, stav 2, alineja f) Zakona o statistici BiH definisano je da:

Agencija kada je to neophodno za kompilaciju statističkih podataka na nivou Bosne i Hercegovine, zahtjeva od entitetskih zavoda da obezbijede podatke na nivou pojedinačnih statističkih jedinica, koji mogu uključivati povjerljive podatke u skladu sa ovim zakonom i povjerljive podatke u skladu sa entitetskim zakonima.

Članom 3. Sporazuma o primjeni jedinstvenih metodologija i standarda je definisano:

U realizaciji svojih aktivnosti statističke institucije BiH su dužne koristiti statističke standarde, metodologije, klasifikacije i nomenklature propisane od strane Agencije u skladu sa standardima Evropske Unije i međunarodnim standardima. U izradi statističkih standarda, metodologija, klasifikacija i nomenklatura, aktivno sudjeluje Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Republički zavod za statistiku Republike Srpske i Federalni zavod za statistiku. Propisivanjem statističkih standarda od strane Agencije za statistiku BiH, prestaju da važe odgovarajući statistički standardi korišteni na bilo kojem nivou teritorijalne organizacije Bosne i Hercegovine.

1.2.3. Obaveza preduzeća da odgovore na statističke upitnike

Članom 43. Zakona o statistici u FBiH i Članom 8. Zakona o statistici RS propisano je da su izvještajne jedinice dužne entitetskim zavodima i ovlaštenim organima za poslove statistike ili osobama koje su oni ovlastili, u određenom roku bez naknade i u propisanoj formi, dati potpune i tačne podatke o pojavama koje su utvrđene kao predmet statističkih istraživanja i omogućiti im provjeravanje datih podataka.

Članom 31. Zakona o statistici BiH definisano je:

Statistička jedinica (osim entitetskih zavoda) koja na pismeni zahtjev Agencije svjesno daje pogrešne ili netačne podatke koji su neophodni za ispunjavanje Programa, smatra se krivom za djela kažnjiva novčanom kaznom čiji iznos ne prelazi 5.000 KM ili zatvorskom kaznom u maksimalnom trajanju od dvije godine, odnosno kombinovanom novčanom i zatvorskom kaznom.

Novčane kazne propisane su i entitetskim zakonima o statistici za izvještajne jedinice za prekršaj ako ne dostave tražene podatke u sadržaju i u određenom roku, odnosno ne dopune iskazane podatke u skladu sa uputstvima i u datim rokovima i ako dostave nepotpune ili netačne podatke ili onemogućće provjeravanje podataka.

1.2.4. Obaveza zaštite povjerljivih podataka

Obaveza zaštite povjerljivih podataka u Zakonu o statistici BiH definisana je sa pet članova:

Član 19, stav 3.

Povjerljivi podaci prikupljeni u statističke svrhe ne smiju se koristiti u druge svrhe, osim ako to nije propisano drugačije ovim zakonom.

Član 23.

Podaci koji su prikupljeni, obrađeni i pohranjeni u svrhu izrade statističkih podataka Bosne i Hercegovine smatraju se povjerljivim ako je putem tih podataka moguće neposredno ili posredno identifikovati statističke jedinice, čime se otkrivaju pojedinačni podaci.

1. Statistička jedinica se neposredno identifikuje putem naziva i adrese, odnosno putem zvanično dodijeljenog ili općepoznatog identifikacionog broja.
2. Posredna identifikacija je mogućnost utvrđivanja identiteta statističke jedinice putem dedukcije na osnovu podataka koji nisu navedeni u stavu 2. ovog člana. Kako bi se utvrdilo da li se statistička jedinica može posredno identifikovati, uzeti će se u obzir sve mjere koje se na razuman način mogu koristiti da bi se identifikovala spomenuta statistička jedinica.

Član 25, stav 2.

Entitetski zavodi su obavezni da dostavljaju Agenciji sve podatke koje Agencija smatra potrebnim za izradu statističkih podataka Bosne i Hercegovine u smislu ovog zakona. Entitetski zavodi su obavezni da Agenciji dostave povjerljive podatke ako Agencija smatra da je to potrebno za unaprijeđenje podataka i kvalitet koji statistički podaci Bosne i Hercegovine moraju zadovoljiti.

Član 26.

1. Statistički podaci Bosne i Hercegovine se ne smiju dostavljati korisnicima ukoliko sadrže ili otkrivaju povjerljive podatke. Grupe se sastoje od najmanje tri jedinice, a udio jedne jedinice u grupi ne smije preći 85%.
2. Odstupanja od stava 1. se odnose na podatke o ekonomskoj situaciji prikupljene od preduzeća i drugih privrednih subjekata, kao i podatke o okolišu. Ovi podaci mogu se distribuisati, čak i ako rezultati ne zadovoljavaju uslove grupe iz stava 1. ovog člana, kada Agencija utvrdi da je to neophodno kako bi se obezbijedili bitni osnovni podaci i pod uslovom da statistički program predviđa distribuciju takvih podataka.

Član 29, stav 1.

Prilikom obavljanja svojih zadataka utvrđenih ovim zakonom, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine djeluje u skladu sa Zakonom o zaštiti ličnih podataka Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 32/01).

Zakoni o statistici u entitetima su propisali da se prikupljeni podaci koriste isključivo u statističke svrhe i ne smiju se prezentovati podaci koji na bilo koji način otkrivaju pojedinačne podatke.

1.2.5. Pravo pristupa administrativnim podacima

Članom 8, stav 2. alineja e) Zakona o statistici BiH, definisano je da:

Agencija prikuplja, obrađuje i distribuiše statističke podatke Bosne i Hercegovine u skladu sa međunarodno prihvaćenim standardima, a na osnovu podataka koje dostave entitetski zavodi, odnosno podataka koje neposredno prikupi Agencija. U te svrhe, Agencija može (i) prikupljati statističke podatke od bilo koje statističke jedinice u entitetima ako to smatra neophodnim za obavljanje svojih funkcija utvrđenih ovim zakonom; i (ii) prikupljati podatke za svoje funkcije

utvrđene ovim zakonom od institucija Bosne i Hercegovine, pravnih osoba na državnom nivou, međunarodnih organizacija koje djeluju na teritoriji Bosne i Hercegovine i firmi u vlasništvu ili pod kontrolom stranih osoba.

Trenutno Agencija za statistiku nema pristupa administrativnim podacima od Uprave za indirektno oporezivanje (UNO) (PDV prijava), kao ni podacima završnih računa (Bilans uspjeha i Bilans stanja) koje prikupljaju i obrađuju informatičke agencije u entitetima. U toku je izmjena Zakona o indirektnom oporezivanju kojim bi se stvorile zakonske pretpostavke za pristup individualnim podacima iz PDV prijave.

Republički zavod za statistiku RS-a ima pristup završnim računima, a Federalni zavod za statistiku FBiH tek treba da reguliše razmjenu podataka sa finansijsko-informatičkom agencijom koja prikuplja i obrađuje podatke iz završnih računa.

1.2.6. Programiranje i planiranje poslova

Važeći programski i planski dokumenti

Statistički program Bosne i Hercegovine za period 2009 -2012. i godišnji planovi rada (Plan za 2012). Odluka Savjeta ministara o usvajanju Statističkog programa Bosne i Hercegovine za period 2009-2012, objavljena je u „Službenom glasniku BiH“, broj 19/09.

U pripremi je novi Statistički program Bosne i Hercegovine za period 2013 – 2017.

Statistički programi i godišnji planovi rada entiteta se usaglašavaju sa Statističkim programom Bosne i Hercegovine, odnosno sa godišnjim planovima rada Agencije za statistiku.

1.3. Klasifikacije koje se koriste u BiH i entitetima

1.3.1. Klasifikacija ekonomskih djelatnosti

Naziv klasifikacije djelatnosti koja je u upotrebi

U statističkim institucijama u BiH u 2012. godini u upotrebi je Klasifikacija djelatnosti BiH (KD BiH 2010).

Datum kreiranja, objavljivanja i stupanja na snagu

Na osnovu čl. 6. i 9. Zakona o klasifikaciji djelatnosti u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH”, br. 76/06, 100/08 i 32/10), Agencija za statistiku BiH, donijela je Odluku o klasifikaciji djelatnosti BiH 2010, koja je objavljena u “Službenom glasniku BiH” broj 47/10 od 8. 6. 2010. godine. Odluka se primjenjuje od 1. januara 2011. godine. Svim ranije registrovanim preduzećima u Statističkom poslovnom registru (SPR) dodjeljene su i šifre djelatnosti iz nove KD BiH 2010. Preduzećima osnovanim nakon 1. januara 2011. u SPR se dodjeljuje i pretpostavljena šifra iz stare klasifikacije. Dvije šifre djelatnosti, stara i nova biće operativne u SPR-u i koristiće se za statističke obrade sve dok istorijski podaci za sva statistička područja ne budu prevedeni prema KD BiH 2010. Završetak aktivnosti na implementaciji KD BiH 2010 u sva statistička područja, treba završiti prije početka 2015.

Uporedivost KD BiH 2010 sa EU - NACE

Klasifikacija djelatnosti BiH 2010 je izrađena na osnovu Statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti u Evropskoj uniji NACE Rev. 2 (*Statistical Classification of Economic Activities in the European Community - Revision 2.*). Metodologija za statističku primjenu KD BiH je u potpunosti usklađena sa propisima EU (*European Parliament and Council Regulation No 1893/2006 of 20/12/2006 establishing the statistical classification of economic activities NACE Revision 2*). KD BiH 2010 nema dodatnog raščlanjivanja na petoj cifri, te je njena struktura identična strukturi NACE Rev. 2. Obzirom da je NACE Rev. 2 mnogo detaljnija od NACE Rev. 1.1, te da na nivou razreda ima 615 kategorija, tri BiH statističke institucije (uz konultaciju sa ostalim relevantnim BiH i entitetskim institucijama) usaglasile su da najniži nivo KD BiH 2010 bude nivo razreda, isto kao i u NACE Rev.2.

Metoda klasifikovanja (razvrstavanja) po djelatnostima

Podaci o prihodima i broju zaposlenih poslovnog subjekta se koriste za potrebe klasifikovanja u glavnu i sporedne djelatnosti.

Po završetku postupka registracije kod nadležnog organa (sud, ministarstvo, općina) kojim se dobija odobrenje za obavljanje određene/ih djelatnosti na određenom teritoriju, na način i pod uslovima propisanim zakonom, poslovni subjekti podnose prijavu za razvrstavanje po djelatnostima nadležnom entitetskom zavodu za statistiku i Podružnici Agencije u Brčko distriktu BiH.

Kod jednostavnih slučajeva, kada poslovni subjekt obavlja samo jednu ekonomsku djelatnost, glavna djelatnost poslovnog subjekta se određuje razredom KD BiH 2010, koji opisuje tu djelatnost. Ako poslovni subjekt obavlja više djelatnosti, razvrstava se u odgovarajući razred klasifikacije prema glavnoj (pretežnoj) djelatnosti, odnosno u djelatnost iz koje ostvaruje najveći dio ukupnih godišnjih prihoda ili u kojoj zapošljava najveći broj radnika.

Poslovni subjekt sam daje prijedlog za prvo razvrstavanje u odgovarajući razred klasifikacije, a ukoliko, prema rješenju o upisu u sudski registar ili rješenju organa koje vodi poseban registar može obavljati više djelatnosti, tada daje prijedlog glavne (pretežne) djelatnosti.

Jedinice registra se klasifikuju nezavisno jedna od druge. Jedinice u sastavu poslovnog subjekta trebaju se klasifikovati prema njihovoj vlastitoj djelatnosti. Djelatnost jedinica u sastavu određuje se prema vrsti proizvoda koje jedinica proizvodi, odnosno prema vrsti usluga koje jedinica obavlja, mada je, u velikom broju slučajeva, ona identična glavnoj djelatnosti matičnog poslovnog subjekta.

Promjenu djelatnosti poslovni subjekti mogu izvršiti podnošenjem zahtjeva za promjenu djelatnosti.

Postojanje vremenskih serija po novoj KD BiH 2010

Redovna proizvodnja Strukturnih poslovnih statistika je zasnovana na KD BiH 2010 a podaci su raspoloživi za 2010. i 2011. godinu.

Planirano je da se od 2013. za veliki broj statističkih indikatora obrada vrši prema novoj klasifikaciji KD BiH 2010. Budžet istorijskih podataka izvršiti će se unazad do 2005. godine, gdje god postoje serije podataka. Za novije statističke podatke serije biće preračunate unazad do prve godine redovne proizvodnje i publikovanja predmetne statistike.

1.3.2. Regionalna klasifikacija

Naziv klasifikacije i nivo klasifikovanja

Ne postoji podjela BiH teritorija na hijerarhijske regije u skladu sa zahtjevima iz EU NUTS klasifikacije prostornih jedinica za statistiku (*Nomenclature des unités territoriales statistiques*).

NUTS regionalna klasifikacija dijeli svaku nacionalnu teritoriju na pet hijerarhijskih nivoa: tri osnovna nivoa, NUTS 1, NUTS 2 i NUTS 3, te dva dodatna nivoa lokalnih administrativnih jedinica: LAU1 i LAU2. (*Regulation (EC) No 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 on the establishment of a common classification of territorial units for statistics -NUTS*).

Među najvažnije kriterije za uspostavu NUTS klasifikacije spada broj stanovnika: za NUTS 1 /3 000 000 do 7 000 000/, za NUTS 2 /800 000 do 3 000 000/, za NUTS 3 /150 000 do 800 000/ stanovnika.

Veza sa administrativnom klasifikacijom

Budući da u BiH ne postoji regionalna statistička klasifikacija prostornih jedinica, administrativna podjela se koristi i u statističke svrhe tj. podaci se proizvode i publikuju na nivou BiH, entiteta i Brčko distrikta BiH.

Bosna i Hercegovina je administrativno podijeljena na dva entiteta: Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku. Brčko distrikt BiH je zasebna jedinica u sastavu BiH.

Federacija je podjeljena na 10 kantona: 1. Unsko-sanski kanton; 2. Posavski kanton; 3. Tuzlanski kanton; 4. Zeničko-dobojski kanton; 5. Bosansko-podrinjski kanton; 6. Središnjo-bosanski kanton; 7. Hercegovačko-neretvanski kanton; 8. Zapadno-hercegovački kanton; 9. Sarajevski kanton i Kanton 10. (Livanjski kanton).

Republika Srpska je zvanično administrativno podijeljena samo na općine.

Broj općina na nivou BiH iznosi 142, od čega je 79 općina u Federaciji Bosne i Hercegovine, 62 općine su u Republici Srpskoj i 1 općina u Brčko distriktu BiH.

Grad Sarajevo čine 4 općine, Grad Istočno Sarajevo čini 6 općina.

1.3.3. Klasifikacija proizvoda po djelatnostima (KPPD BiH 2010)

Statistička klasifikacija proizvoda po djelatnostima, čiji su proizvodi sistematski razvrstani prema kriteriju ekonomskog porijekla i striktno se odnose na djelatnosti iz KD BiH 2010 u kojima se pretežno proizvode.

KPPD BiH 2010 se kao jedinstven standard primijenjuje u cijeloj Bosni i Hercegovini. Objavljena je u „Službenom glasniku BiH“, broj 30/2011 od 19.4.2011. godine. U statističkom sistemu BiH klasifikacija proizvoda po djelatnostima - KPPD BiH 2010 ima ulogu centralne klasifikacije proizvoda.

KPPD BiH 2010 usklađena je sa Statističkom klasifikacijom proizvoda po djelatnostima u Evropskoj ekonomskoj zajednici - CPA 2008 (*Statistical Classification of Product by Activity in the European Economic Community, 2008 version, EC No. 451/2008*), koja je kao centralna klasifikacija u

obaveznoj primjeni u državama članicama EU od januara 2008. godine. CPA 2008 usklađena je sa Centralnom klasifikacijom proizvoda Ujedinjenih naroda – CPC Ver.2 (*Central Product Classification - Version 2*). Na osnovu te činjenice KPPD BiH 2010 je posredno usklađena i sa CPC Ver.2.

1.3.4. Druge klasifikacije

Nazivi drugih klasifikacija

- Nomenklatura industrijskih proizvoda Bosne i Hercegovine - NIP BiH 2010
- Klasifikacija glavnih industrijskih grupa po namjeni - GIG (BiH)
- Klasifikacija tipova građevinskih radova - KVGGO BiH.

1.4. Statističke jedinice

Lista statističkih jedinica relevantnih za strukturne poslovne statistike

- Preduzeće
- Lokalna jedinica
- Jedinica po vrsti djelatnosti
- Lokalna jedinica po vrsti djelatnosti

Definicije statističkih jedinica

Definicije statističkih jedinica koje se koriste u strukturnim poslovnim statistikama usklađene su sa definicijama iz EC Regulative o statističkoj jedinici za posmatranje i analizu (*Council Regulation No. 696/93. on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community*). Za namjene strukturnih poslovnih statistika smatra se da je jedno preduzeće koje posluje na jednoj lokaciji identično jednoj lokalnoj jedinici. Jedinica u sastavu se koristi u smislu jedinice po vrsti djelatnosti.

Preduzeće je najmanja kombinacija pravnih jedinica koja čini organizacionu jedinicu za proizvodnju proizvoda ili usluga. Ima određen stepen autonomije pri odlučivanju, posebno pri raspoređivanju vlastitih resursa. Preduzeće obavlja jednu ili više djelatnosti na jednoj ili više lokacija. Jedno preduzeće može biti jedna legalna jedinica.

Jedinicu prema vrsti djelatnosti čine dijelovi preduzeća koji doprinose izvođenju djelatnosti na nivou jednog razreda (četverocifrena brojčana oznaka) KD BiH 2010. Ona odgovara jednoj operacijskoj podpodjeli preduzeća. Sistem informacija u preduzeću morao bi za svaku jedinicu prema vrsti djelatnosti obezbijediti sljedeće podatke: vrijednost proizvodnje, vrijednost međufazne potrošnje, broj zaposlenih i ostvarenih sati rada, troškove radne snage i bruto investicije u fiksni kapital.

Lokalna jedinica je preduzeće ili dio preduzeća (npr. radionica, fabrika, skladište, kancelarija, rudnik) smješteno na geografsko određenoj lokaciji. Na svakoj lokaciji obavlja se neka ekonomska djelatnost u kojoj je zaposlena jedna ili više osoba (nekada samo dio radnog vremena), i radi za isto preduzeće.

Lokalna jedinica prema vrsti djelatnosti je dio preduzeća koji je smješten na jednoj lokaciji u kojoj provodi samo jednu proizvodnu djelatnost (nivo razreda djelatnosti) uz stalno zaposleno osoblje.

Upotreba statističkih jedinica

- Pri registraciji: Preduzeće, Jedinica u sastavu
- Izvještajna jedinica: Preduzeće
- Jedinica posmatranja: Preduzeće, Lokalna jedinica ili Lokalna jedinica po vrsti djelatnosti

1.5. Statistički poslovni registar (SPR)

1.5.1. Opće informacije o SPR-u

Naziv registra

Statistički poslovni registar (SPR)

Odgovorne institucije za registar

Statistički poslovni registar (SPR) vodi i održava Agencija za statistiku BiH u saradnji sa Federalnim zavodom za statistiku FBiH, Republičkim zavodom za statistiku Republike Srpske i Podružnicom Agencije za statistiku BiH u Brčko distriktu BiH.

Namjena registra

Statistički poslovni registar (SPR) je registar koji se vodi u cilju prikupljanja informacija o poslovnim subjektima u entitetima i Brčko distriktu BiH, tj. o poslovnoj zajednici u BiH u cjelini, koje su važne sa statističke tačke gledišta. SPR sakuplja i objedinjuje informacije iz različitih administrativnih izvora i iz statističkih istraživanja. Stoga se SPR može smatrati sistemom transformacije podataka iz administrativnih izvora u podatke koji odgovaraju statističkoj namjeni. Dizajniran je tako da predstavlja most između administrativnih i statističkih jedinica, te da se koristi isključivo u statističke svrhe.

Poslovna zajednica (populacija) se određuje obzirom na statističke jedinice i statističke klasifikacije.

SPR je od fundamentalnog značaja za kompilaciju ekonomskih/poslovnih statistika i koristi se za različite namjene. Najvažnije su sljedeće namjene SPR-a:

- Za utvrđivanje i uspostavljanje statističkih jedinica
- Kao instrument za pripremu i koordinaciju statističkih istraživanja što uključuje: pripremu listi sa adresama na koje se dostavljaju upitnici; pripremu okvira populacije poslovne zajednice za koju se mogu dizajnirati efikasne šeme uzorka; pripremu osnova za proizvodnju ukupnih rezultata istraživanja na osnovu ankete da bi se dobila procjena za okvirnu ili ciljanu populaciju (grossing-up); izbjegavanje dupliranja ili izostavljanja u prikupljanju informacija o jedinicama; unaprijeđenje podudarnosti između rezultata različitih istraživanja; unaprijeđenje obuhvata ili otkrivanja grešaka; koordinaciju između odjeljenja koja vrše istraživanja svih djelatnosti; kontrolu statističkog opterećenja kome su izložena mala preduzeća (da se vodi računa o pitanjima koja se postavljaju) i da bi se izbjeglo uključivanje istih jedinica više puta.

- Kao oruđe za mobilizaciju administrativnih izvora - statistička istraživanja trebaju izbjegavati traženje informacija koje je preduzeće već dostavilo drugim organima. To je otežano zbog toga što administrativne jedinice ne korespondiraju uvijek sa statističkim jedinicama.
- Za kompilaciju podataka statistike poslovne demografije (osnivanje, spajanje, pripajanje, preuzimanje, gašenje, restruktuisanje, stopa preživljavanja i stopa ubrzanog rasta i sl.) i povezivanje jedinica registra sa jedinicama iz administrativnih baza podataka.

Obaveza za registriranje osnivanja i gašenja subjekta

Registracija poslovnih subjekata je regulisana entitetskim zakonima koji su u skladu sa okvirnim Zakonom o registraciji poslovnih subjekata Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 42/04) koji se primijenjuje na sve poslovne subjekte osnovane u BiH, kako od domaćih tako i od stranih pravnih i fizičkih osoba. Obaveze su u entitetima i Brčko distriktu BiH propisane sljedećim zakonima:

- Zakon o registraciji poslovnih subjekata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine F BiH“, br. 27/05 i 68/05)
- Zakon o registraciji poslovnih subjekata u Republici Srpskoj („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 42/05)
- Zakon o registraciji poslovnih subjekata u Brčko distriktu BiH („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, broj 15/05).

Gašenje poslovnih subjekata vrši se odjavljivanjem kod registarskog organa uz podnošenje zahtjeva za brisanje iz registra. Dan donošenja rješenja o brisanju smatra se danom prestanka obavljanja djelatnosti. U praksi postoje poslovni subjekti koji prestanu sa obavljanjem ekonomske djelatnosti i koji nikad ne podnesu zahtjev za brisanje nadležnim registarskim organima.

U SPR-u se aktivnost poslovnih subjekata uglavnom prati na osnovu dostave godišnjih finansijskih izvještaja, pa ako nisu podnijeti finansijski izvještaji za posljednje dvije godine, za subjekat se smatra da je u smislu statistike neaktivan, i stoga se ne uključuje u okvirnu populaciju za provođenje istraživanja.

Datum kreiranja i glavne izmjene u SPR-u

U 2008. godini, kroz CARDS Twinning projekat, uspostavljen je osnovni model SPR-a za BiH, za oba entiteta i Brčko distrikt BiH. Kako po završetku projekta SPR još nije bio spreman za upotrebu u statističkim istraživanjima, u 2009. su izvršene određene izmjene i to: izmjene procedura za unos podataka iz administrativnih izvora; poboljšanje “batch” procedura radi smanjenja ručnog rada na ažuriranju podataka i uspostavljanje veze između aplikacije za pregled i ažuriranje SPR-a i aplikacije za stranu statističkih istraživanja, što dozvoljava navigaciju između jednog i drugog sistema.

Prvo punjenje podataka u SPR-u urađeno je iz administrativnih registara sa stanjem na dan 31.12.2008. Ažuriranje za preduzeća je izvršeno sa podacima iz godišnjih finansijskih izvještaja za 2007. i 2008.

Od 1.1.2011. u SPR-u je u primjeni nova klasifikacija djelatnosti, KD BIH 2010 (NACE Rev. 2). Primjena KD BiH 2010 u SPR-u uključuje dvostruko šifriranje poslovnih subjekata, što znači da svi

poslovni subjekti trebaju imati dvije šifre djelatnosti, po staroj i novoj klasifikaciji. Tokom 2010. izvršeno je prešifriranje za preduzeća i lokalne jedinice, bez preduzetnika. Dvostruko šifriranje će se u SPR-u održavati sve dok sva statistička istraživanja ne prevedu istorijske serije podataka na novu klasifikaciju djelatnosti što će se intenzivno odvijati u 2013. godini. Planirano je da proces implementacije u statistička područja bude završen najkasnije do 2015. godine.

Datum prve upotrebe za strukturne poslovne statistike

Početakom 2010. za potrebe izrade okvira i uzorka za pilot Strukturno poslovno istraživanje u BiH (EU Structural Business Statistics – Pilot SBS/2009), sa stanjem registra na dan 31.12.2009. godine.

1.5.2. Obuhvat populacije u SPR-u

Pokrivene djelatnosti

SPR pokriva sve ekonomske djelatnosti u BiH, a prema KD BiH 2010.

Pokriveno geografsko područje

SPR obuhvata sve poslovne subjekte na teritoriji Bosne i Hercegovine. To uključuje poslovne subjekte (pravne i fizičke osobe) čije su direkcije smještene na rezidentnoj teritoriji države BiH, koju čine Federacija BiH, Republika Srpska i Brčko distrikt BiH i obavljaju djelatnosti na teritoriji BiH.

Pokrivene klase po veličini subjekta

U SPR-u su uključeni svi poslovni subjekti, bez obzira na njihovu veličinu i način organizovanja.

Druga uključjenja ili isključenja

U SPR-u još uvijek ne postoje jedinice iz područja T, KD BiH 2010 – „Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca; djelatnosti domaćinstva koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe“. Porodična poljoprivredna gazdinstva, koja pripadaju području A – Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov nisu u punom obimu u SPR-u, njihova registracija je uglavnom na dobrovoljnoj osnovi.

Preduzetnici su uključeni, ali su najčešće, podaci o njihovoj aktivnosti/neaktivnosti, vrsti ekonomske djelatnosti kojom se bave, ekonomski indikatori neažurirani i nepotpuni i stoga nepouzdati za izradu okvira i uzorka na kome bi se sprovelo istraživanje.

Stopa pokrivenosti

Nema pouzdanih indikatora na osnovu kojih bi se utvrdila stopa pokrivenosti poslovnih subjekata SPR-om, ali se cijeni da je ona dosta visoka.

Vrsta jedinica u SPR-u

Jedinice koje se nalaze u SPR-u su:

- Administrativne jedinice
  - Pravna jedinica
  - Lokalna pravna jedinica
- Statističke jedinice
  - Preduzeće
  - Jedinica prema vrsti djelatnosti
  - Lokalna jedinica
  - Lokalna jedinica prema vrsti djelatnosti

1.5.3. Sadržaj zapisa u SPR-u

Nivo klasifikovane ekonomske aktivnosti

Jedinice u SPR-u se razvrstavaju na osnovu najnižeg nivoa iz klasifikacije djelatnosti. U KD BiH 2010 (NACE Rev. 2) najniži nivo klasifikovane ekonomske djelatnosti je nivo razreda (četiri cifre).

Nivo zapisa geografske lokacije

Općina (i naseljeno mjesto), kanton, entitet . Adresa poslovnog subjekta uključuje poštanski kod.

Metoda klasifikovanja po veličini subjekta

Za klasifikaciju poslovnih subjekata po veličini koriste se dva kriterija: broj zaposlenih i godišnji prihodi.

Klase po veličini prema broju zaposlenih:

1. 0-9
2. 10-19
3. 20-49
4. 50 -249
5. 250 i više.

Klase po prihodima (hiljada KM)

1. 0 – 99.999
2. 100.000 – 499.999
3. 500.000 – 3.999.999
4. 4.000.000 – 19.999.999
5. 20.000.000 – 99.999.999
6. 100.000.000 i više.

U SPR-u koji se vodi u Agenciji za statistiku BiH raspoloživa su oba navedena podatka, ali samo u klasama u kojima su subjekti razvrstani.

Entitetski zavodi za statistiku raspolažu apsolutnim podacima za sve jedinice registra.

Registracija pravne forme

Pravna forma svake jedinice je upisana u SPR-u. Ovaj podatak preuzima se iz administrativnih registara.

Klasifikovanje stranog vlasništva

Strano vlasništvo jedinice se izvodi na osnovu podataka o tipu vlasništva i porijeklu kapitala iz administrativnih registara.

Registracija javnog vlasništva

Tip vlasništva za svaku jedinicu je upisan u SPR. Podatak se preuzima iz administrativnih registara.

Registracija veza među subjektima (jedinicama)

Statističke jedinice su povezane u SPR-u. Postoje sljedeće veze:

- Pravna jedinica i Lokalna pravna jedinica
- Preduzeće i Pravna jedinice (za svaku pravnu jedinicu kreirano je jedno preduzeće u SPR-u)
- Lokalna jedinica i Lokalna pravna jedinica
- Preduzeće i Lokalna jedinica (razlikuju se veze između preduzeća i glavne lokalne jedinice tj. sjedišta preduzeća i preduzeća i svih ostalih lokalnih jedinica).

Lista i definicije registrovanih ekonomskih varijabli

- Glavna djelatnost
- Broj zaposlenih
- Godišnji prihodi od poslovanja ili Promet

Definicija Glavne djelatnosti: Glavna djelatnost statističke jedinice je djelatnost koja najviše doprinosi ukupnoj dodanoj vrijednosti jedinice. U praksi, to je djelatnost iz koje jedinica ostvaruje najveći prihod ili koju obavlja najveći broj zaposlenih.

Definicija Broja zaposlenih: Prosječan broj zaposlenih u godini, izračunat na osnovu 12 stanja na kraju mjeseca (podatak uključuje vlasnike koji rade, osobe odsutne kraći vremenski period (npr. bolovanje, plaćeno odsustvo), osobe u štrajku, radnike sa skraćenim radnim vremenom koji se takvim smatraju u skladu sa zakonom i koji su na platnom spisku, kao i sezonske radnike i pripravnike).

Definicija Prometa: Promet (Turnover) obuhvata sve fakturisane vrijednosti tokom referentnog perioda, koje odgovaraju vrijednosti proizvoda i usluga prodatih na tržištu trećim osobama. U obračun prometa uključuju se svi fakturisani porezi (osim PDV-a i sličnih odbitnih poreza), kao i troškovi koji se prenose na kupca (transport, pakovanje i sl.). Isključuju se popusti pri prodaji, sniženja cijena, vrijednost vraćene robe, kao i subvencije dobijene od države, finansijski, vanredni i ostali prihodi.

Usklađenost definicija ekonomskih karakteristika u SPR-u sa EU SBR Regulativom

Glavna djelatnost - Samo za određen broj subjekata moguće je koristiti preporučenu top-down metodu, zbog nedostatka relevantnih statističkih podataka u SPR-u.

Broj zaposlenih – Podatak usklađen sa EU SBR zahtjevima.

Promet (Turnover) – U SPR-u se koristila alternativna karakteristika „Godišnji prihodi od poslovanja“ do 2011., a od 2012. koristi se podatak o prometu. Podaci o prometu se preuzimaju iz godišnjih finansijskih izvještaja.

Podatak o „Neto aktivni“ nije obavezna ekonomska varijabla u SPR-u. Federalni zavod za statistiku ne raspolaže tim podacima. Stoga, SPR ne sadrži podatke o neto aktivni za sve subjekte.

Druge registrovane karakteristike o poslovnom subjektu u SPR-u

Druge stratifikacione karakteristike su: sporedna djelatnost i pravni oblik organizovanja.

Identifikacione karakteristike su: trinaestocifreni poreski broj, statistički broj, pun naziv, skraćeni naziv, adresa (ulica i broj, poštanski broj, naselje, općina, kanton/regija, entitet), telefon i e-mail.

Demografske karakteristike su: datum osnivanja, datum prestanka aktivnosti, status aktivnosti i datum zadnje promjene.

Za Pravnu jedinicu (administrativna jedinica) prate se sljedeće karakteristike: trinaestocifreni poreski broj; puni naziv i skraćeni naziv; djelatnost; datum registracije, datum zadnje promjene, datum gašenja; vlasništvo, porijeklo kapitala, pravna forma; status aktivnosti/neaktivnosti transakcijskih računa; entitet, kanton/regija (u Republici Srpskoj regije ne označavaju administrativne jedinice, već područne jedinice RZS RS van glavnog sjedišta: Banja Luka, Doboj, Bijeljina, Trebinje, Foča i Istočno Sarajevo), općina, naselje, poštanski broj, naziv ulice, kućni broj, telefon, e-mail; odgovorna osoba i izvor informacija za ažuriranje SPR-a. Jedinice u Republici Srpskoj imaju matični broj „Registra jedinica razvrstavanja poslovnih subjekata i njihovih jedinica u sastavu“. Jedinice u Federaciji BiH u SPR-u imaju podatke „tip preduzetnika“ i „zanimanje preduzetnika“.

Za Preduzeće (statistička jedinica SPR-a) se prate sljedeće karakteristike: identifikacioni statistički broj (dvanaestocifreni broj-prva cifra označava entitet, slijedi redni broj i posljednja cifra je kontrolni broj po modulu 11); trinaestocifreni poreski broj; status aktivnosti (aktivan, neaktivan, mirujući, osnivanje-nepoznat status i neaktivan zbog sukcesije); puni naziv i skraćeni naziv; glavna djelatnost i sporedne djelatnosti (do tri različite sporedne djelatnosti); datum osnivanja, datum zadnje promjene, datum prestanka aktivnosti; entitet, kanton/regija, općina, naselje, poštanski broj, naziv ulice, kućni broj, telefon, faks i e-mail; izvor informacija za ažuriranje i način vršenja ispravki (automatski ili ručno).

1.5.4. Ažuriranje SPR-a

Glavni izvori informacija za ažuriranje

Ažuriranje SPR-a se vrši u entitetskim zavodima za statistiku i Podružnici Brčko distrikta BiH iz više izvora.

Izvori podataka se mogu podijeliti u dvije grupe:

- Administrativni izvori (administrativne evidencije o poslovnim subjektima u različitim institucijama)
- Statistički izvori (informacije prikupljene kroz različita statistička istraživanja).

Podaci se redovno ažuriraju iz administrativnih izvora, a koriguju se informacijama prikupljenim kroz statistička istraživanja i dodatne izvore.

Frekvencija ažuriranja od strane SBR tima

Statistički zavodi u entitetima i Podružnica Brčko distrikta BiH u elektronskoj formi kvartalno dobijaju podatke iz administrativnih registara. Na osnovu ovih podataka, novoosnovani poslovni subjekti se automatski uključuju u SPR, a na isti se način preuzimaju i promjene u identifikacionim i demografskim karakteristikama. Ažuriranje ekonomskih varijabli se trenutno obavlja jednom godišnje i to na osnovu godišnjih finansijskih izvještaja dobijenih kako je naprijed navedeno. Ažuriranje podataka koji dolaze iz administrativnih izvora se provodi automatski.

Ažuriranje podataka SPR-a podacima koji dolaze iz istraživanja obavlja se ručno. Za sada je ažuriranje omogućeno samo zaposlenim u Odsjeku za statistički poslovni registar u entitetskim statističkim institucijama i Podružnici Brčko distrikta BiH. Nakon dobijenih saznanja iz statističkog istraživanja, informacije se provjeravaju koristeći dodatne izvore podataka (ostala statistička istraživanja, podaci Centralne banke BiH, informacije sa internet stranica i službenih glasila) i tek tada se radi ručno ažuriranje podataka pojedinih poslovnih subjekta.

Frekvencija ažuriranja ulaznih podataka u administrativnim izvorima

U administrativnim registrima entiteta i Brčko distrikta BiH podaci o novoosnovanim jedinicama, kao i o promjenama na već postojećim jedinicama ažuriraju se dnevno.

Centralna banka BiH od svih banaka na području države dnevno preuzima podatke o promjenama nastalim na transakcijskim računima.

Razmjena podataka SPR-a između statističkih institucija

Razmjena informacija o individualnim jedinicama registra (uz naprijed navedena ograničenja) između svih statističkih institucija se obavlja kvartalno (15.1, 30.4, 31.7, 31.10). Ažurirane registre entitetske statističke institucije i Podružnica Brčko distrikta BiH dostavljaju Agenciji za statistiku BiH koja, nakon objedinjavanja podataka, cjelovit ažurirani SPR prosljeđuje entitetskim statističkim institucijama i Podružnici Brčko distrikta BiH. Ovo znači da sve statističke institucije imaju isti sadržaj podataka između dvije sukcesivne razmjene podataka.

2. STRUKTURNE POSLOVNE STATISTIKE (SPS) - ANEKSI I - IV

2.1. Opće informacije o strukturnim poslovnim statistikama

Statistika strukturnih poslovnih istraživanja predstavlja opći okvir za prikupljanje podataka svih aktivnih tržišnih jedinica (preduzeća i preduzetnika). Na osnovu tih istraživanja se proizvode pokazatelji za referentnu godinu i pokazuju promjene u odnosu na prethodne godine. Većina varijabli se iskazuju vrijednosno po tekućim cijenama i stoga se i indeksi promjena odnose na promjene u vrijednosti.

Sadržaj strukturnih poslovnih statistika (SPS) u Evropskoj zajednici je propisan osnovnom EU Regulativom 295/2008.

Statistike koje se proizvode prema ovoj regulativi su grupisane u sljedeće module:

- Opći modul za godišnje strukturne statistike definisan je **Aneksom I**. Ovim modulom je uspostavljen opći okvir za sve tržišne djelatnosti, kojim su definisane **uslužne djelatnosti** za koje nije dat detaljan modul.
- Detaljni modul za strukturnu statistiku **industrije** definisan je **Aneksom II**,
- Detaljni modul za strukturnu statistiku **trgovine** definisan je **Aneksom III**,
- Detaljni modul za strukturnu statistiku **građevinarstva** definisan je **Aneksom IV**,
- Detaljni modul za strukturnu statistiku osiguranja definisan je u Aneksu V,
- Detaljni modul za statistiku kreditnih institucija definisan je u Aneksu VI,
- Detaljni modul za statistiku penzionih fondova definisan je u Aneksu VII,
- Detaljni modul za statistiku poslovnih usluga definisan je u Aneksu VIII i
- Detaljni modul za strukturnu statistiku poslovne demografije definisan je u Aneksu IX.

Trenutno se u statističkom sistemu Bosne i Hercegovine proizvode statistike za prva četiri Aneksa iz EU Regulative 295/2008.

Vrsta izvora

Statističko istraživanje

Naziv izvora

Godišnje strukturno poslovno statističko istraživanje preduzeća. Kreirani su posebni upitnici u zavisnosti od djelatnosti (prema Aneksima) i veličini preduzeća.

Pravna osnova

Pravna osnova za provođenje istraživanja su tri zakona o službenoj statistici: Zakon o statistici Bosne i Hercegovine, "Službeni glasnik BiH", broj 26/04 i 42/04; Zakon o statistici Federacije Bosne i Hercegovine "Službene novine Federacije BiH", broj 63/03 i 9/09 i Zakon o statistici Republike Srpske "Službeni glasnik Republike Srpske", br 85/03. Pored toga, Srednjoročni statistički program Bosne i Hercegovine (2009-2012) i odgovarajući entitetski programi kao i godišnji statistički planovi sadrže opširne informacije o sadržaju istraživanja, rezultatima, obavezama i rokovima.

U Evropskoj zajednici strukturne poslovne statistike regulisane su Zakonom o statistici EU (Legal framework for European statistics EU Regulation 203/2010), zasnovanom EU SBS Regulativom 295/2008 i regulativama za implementaciju 250/2009, 251/2009 i 275/2010.

Obaveza jedinica da daju podatke

Istraživanje je obavezno za izvještajne jedinice. Zakonima o statistici u sve tri statističke institucije predviđene su kazne za nepoštovanje odredbi u odnosu na obaveznost popunjavanja upitnika, tačnost i kvalitet podataka i rokove za dostavljanje nadležnim statističkim institucijama.

Datum prve upotrebe izvora

Istraživanje u ovom obliku datira od 2010. Strukturno poslovne varijable i indikatori za Bosnu i Hercegovinu i entitete, na osnovu ovog izvora redovno se obračunavaju od 2010.

Referentna godina ovog izvještaja

2011.

Okvir istraživanja na kojem je izvor baziran

Preduzeća koja ulaze u okvir istraživanja su odabrana iz Statističkog poslovnog registra (SPR-a) na osnovu podataka o aktivnosti preduzeća u referentnom periodu (Završni računi – Bilans uspjeha i Bilans stanja).

Planirane promjene u pravnoj osnovi, obavezi jedinica da odgovore na istraživanje i okviru koji se koristi

Planirano je da se poboljša kvalitet i ažurnost zapisa u SPR-u, posebno u dijelu koji se odnosi na šifru glavne djelatnosti preduzeća, sekundarnu djelatnost i lokalnu jedinicu, kao i pojednostavljenje pristupa drugim administrativnim izvorima i njihova analiza sa aspekta mogućnosti proizvodnje strukturnih poslovnih statistika.

Upitnici

Upitnici koji se koriste u istraživanju

Statističke institucije Bosne i Hercegovine uspostavile su jedinstven okvir za prikupljanje, obradu i proizvodnju Strukturnih poslovnih statistika za Bosnu i Hercegovinu i entitete u skladu sa EU Regulativom broj 295/2008. Dizajnirani su jedinstveni upitnici putem kojih se prikupljaju podaci. Za svaki Aneks (I-IV) Regulative kreirana su dva upitnika i to detaljni upitnik za preduzeća sa 20 i više zaposlenih i skraćeni za ostala preduzeća.

U godišnjem istraživanju za Strukturne poslovne statistike koristi se 8 glavnih upitnika:

- SPS/IND D – Detaljni upitnik za područje Industrije
- SPS/IND S – Skraćeni upitnik za područje Industrije
- SPS/GRAĐ D – Detaljni upitnik za područje Građevinarstva

- SPS/GRAD S – Skraćeni upitnik za područje Građevinarstva
- SPS/TRG D – Detaljni upitnik za područje Trgovine
- SPS/TRG S – Skraćeni upitnik za područje Trgovine
- SPS/USLUGE D – Detaljni upitnik za područje Usluga
- SPS/USLUGE S – Skraćeni upitnik za područje Usluga

i 3 dopunska upitnika:

- SPS/IND DO - Dopunski upitnik za područje Industrije
- SPS/GRAD DO - Dopunski upitnik za područje Građevinarstva
- SPS/TRG DO - Dopunski upitnik za područje Trgovine.

Planirane promjene u nacionalnim upitnicima

Planiraju se sljedeće promjene na unaprijeđenju postojećih upitnika:

- 1) Manje revizije postojećih upitnika uz konzultacije sa internim korisnicima podataka (nacionalni računi i kratkoročne statistike),
- 2) Kreiranje novih upitnika za potrebe pune harmonizacije strukturnih poslovnih statistika sa zahtjevima EU Regulative 295/2008 (poslovne usluge i preduzetnici).

2.2. Obuhvat podataka

Pokrivene djelatnosti (aktivnosti)

Istraživanjem su obuhvaćena aktivna preduzeća iz Statističkog poslovnog registra (SPR-a) koji vodi i održava Agencija za statistiku BiH u saradnji sa Federalnim zavodom za statistiku FBiH, Republičkim zavodom za statistiku RS-a i Podružnicom Agencije za statistiku BiH u Brčko distriktu BiH.

Obuhvaćena su aktivna preduzeća koja su, prema glavnoj djelatnosti, svrstana u sljedeća područja djelatnosti: B – Vađenje ruda i kamena, C – Prerađivačka industrija, D – Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija, E – Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom, te djelatnosti sanacije okoliša, F - Građevinarstvo, G – Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala, H – Prijevoz i skladištenje, I – Djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanja hrane (Hotelijerstvo i Ugostiteljstvo), J – Informacije i komunikacije (oblasti 59, 60, 61 i grane 63.1 i 58.1), L – Poslovanje nekretninama, M – Stručne, naučne i tehničke djelatnosti (oblasti 72, 74 i 75), N – Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (oblasti 77, 79, 80, 81 i 82) i S – Ostale uslužne djelatnosti (oblasti 95 i 96).

Pokriveno geografsko područje

Cijela državna teritorija Bosne i Hercegovine, koja uključuje Federaciju Bosne i Hercegovine, Republiku Srpsku i Brčko distrikt BiH.

Pokriveni razredi po veličini preduzeća (mjereno brojem zaposlenih)

SPS istraživanje pokriva sva aktivna preduzeća (preduzeća koja su podnijela završni račun) svih klasa zaposlenih iz djelatnosti koje su navedene u dijelu „Pokrivene djelatnosti“.

Ostala uključena ili isključena

Preduzeća za koja se proizvode statistike za Aneks VIII (poslovne usluge) iz Regulative nisu uključena u istraživanje za referentnu 2011. godinu, a to su sljedeće djelatnosti: Izdavanje softvera (58.2), Računalno programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima (62), Obrada podataka, usluge hostinga i djelatnosti povezane s njima; internetski portali (63.1), Pravne i računovodstvene djelatnosti (69), Savjetovanje u vezi s upravljanjem (70.2), Arhitektonske i inženjerske djelatnosti; tehničko ispitivanje i analiza (71), Reklama (reklama i propaganda) i istraživanje tržišta (73), Djelatnosti posredovanja u zapošljavanju (78). Planirano je da se ove djelatnosti uključe u istraživanje u 2012. godini.

Preduzetnici nisu uključeni.

Izvještajne jedinice

Preduzeće

Jedinice posmatranja

Nekoliko različitih vrsta statističkih jedinica koristi se u provođenje SPS istraživanja. Najveći broj SPS podataka odnosi se na „preduzeće“ kao statističku jedinicu. Za izračunavanje regionalnih podataka koristi se lokalna jedinica, a za izračunavanje čiste djelatnosti jedinica po vrsti djelatnosti.

Planirane promjene u populaciji ispitanika

Proširenje obuhvata istraživanja na potpunu poslovnu ekonomiju preduzeća planirano za 2012. godinu, a preduzetnici će biti obuhvaćeni kada se stvore pretpostavke za njihovo uključivanje (prešifriranje po NACE Rev. 2 u SPR-u i obezbjeđenje podataka iz administrativnih izvora za redovno ažuriranje – broj zaposlenih).

2.3. Informacije prikupljene na nivou jedinice posmatranja

Posebni upitnici su kreirani za svaki Aneks (I-IV) iz Regulative 295/2008, kojima se prikupljaju podaci na osnovu kojih se mogu izračunati sve varijable koje se traže regulativom na nivou jedinice posmatranja. Za višegodišnje serije za Aneks III –Trgovina, kreirani su posebni upitnici putem kojih se prikupljaju podaci koji se traže u višegodišnjem periodu (promet po CPA klasifikaciji).

Popis i definicije varijabli

11 11 0 Broj preduzeća (Aneksi I - IV)

Broj preduzeća obuhvaća sva preduzeća koja se bave tržišnom proizvodnjom i koja su registrovana u poslovnom registru u populaciju koja je predmet posmatranja. Ovaj broj se koriguje za greške, posebno greške okvira uzorka. Uključuju se samo aktivne jedinice, preduzeća koja su ostvarila

promet ili imaju zaposlene u bilo kojem vremenskom periodu tokom referentne godine. Isključuju se sve privremeno neaktivne (uspavane) ili stvarno neaktivne jedinice.

11 21 0 Broj lokalnih jedinica (Aneksi I - IV)

Obuhvaća broj lokalnih jedinica kako su definisane u Regulativi EU Savjeta br. 696/93, a koje su registrovane u poslovnom registru u populaciji koja je predmet posmatranja. Broj se koriguje za greške, posebno greške okvira uzorka. Lokalne jedinice moraju biti uključene čak i ako nemaju plaćene zaposlene osobe. Podatak treba uključiti sve jedinice koje su bile aktivne tokom bar jednog dijela referentnog perioda.

11 31 0 Broj jedinica prema vrsti djelatnosti (Aneksi II i IV)

Obuhvaća broj jedinica po vrsti aktivnosti kako su definisane u Regulativi EU Savjeta br. 696/93, a koje su registrovane u poslovnom registru u populaciji koja je predmet posmatranja. Broj se koriguje za greške, posebno greške okvira uzorka. Pravi se procjena broja jedinica, kada ovaj tip jedinica nije registrovan. Podatak uključuje sve jedinice prema vrsti djelatnosti koje su bile aktivne tokom jednog dijela referentnog perioda.

12 11 0 Promet (Aneksi I - IV)

Promet obuhvaća obračunate prihode od prodaje proizvoda, roba i usluga od strane izvještajne jedinice trećim stranama tokom referentnog perioda. Ostvareni promet uključuje sve carine i poreze na dobra i usluge fakturisane od strane jedinice sa izuzetkom poreza na dodanu vrijednost (PDV) i svih poreza tog tipa. Ostvareni promet, također, uključuje sve druge troškove (transport, pakovanje, itd.) prosljeđene na kupca, čak i ako su ovi troškovi posebno iskazani u fakturama.

Dobra proizvedena za vlastitu finalnu potrošnju ili investicije ne uključuju se u ostvareni promet. Umanjenja cijena, rabati i diskonti kao i vrijednost povratne ambalaže ne uključuju se u ovu stavku. Prihodi koji su u računima preduzeća klasifikovani kao drugi operativni prihodi, finansijski dohodak i vanredni dohoci i prihodi od upotrebe imovine preduzeća od strane trećih osoba (koji donosi kamate, autorske honorare, dividende i druge dohotke) se ne uključuju u ostvareni promet. Operativne subvencije primljene od vladinih institucija, također su isključene.

12 12 0 Vrijednost proizvodnje (Aneksi I - IV)

Vrijednost proizvodnje mjeri vrijednost stvarno proizvedenih dobara i usluga od strane preduzeća, jedinice posmatranja. Vrijednost proizvodnje se definiše kao: ostvareni promet ili prihod od prodaje dobara i isporuka usluga; plus ili minus promjene na zalihama gotovih proizvoda i proizvodnje u toku; minus nabavke dobara i usluga za preprodaju (samo za dobra i usluge prodane tokom izvještajnog perioda); plus kapitalizovana proizvodnja; plus drugi operativni prihodi (uključujući subvencije na proizvode i proizvodnju). Prihodi i rashodi klasifikovani kao finansijski ili kao prihodi u obliku kamata i dividendi u računima preduzeća isključuju se iz vrijednosti proizvodnje. Kapitalizovana proizvodnja uključuje proizvodnju za vlastiti račun svih dobara koja su zadržana od strane njihovih proizvođača kao ostvarene investicije. Ovo uključuje proizvodnju fiksne materijalne imovine (građevina, itd.), kao i proizvodnju nematerijalne imovine (razvoj softvera, itd.). Kako je kapitalizovana proizvodnja neprodana proizvodnja ona se vrednuje po troškovima proizvodnje. Ova proizvedena kapitalna dobra se uključuju i u stavku investicija.

12 13 0 Bruto marža (Aneksi II - IV)

Bruto marža je je razlika između vrijednosti ostvarenog prometa od trgovinske djelatnosti i nabavne vrijednosti prodane trgovačke robe.

12 15 0 Dodana vrijednost po faktorskim troškovima (Aneksi I - IV)

Dodana vrijednost po faktorskim troškovima je bruto dohodak iz poslovnih aktivnosti nakon njegovog prilagođavanja za operativne subvencije i indirektne poreze. Dodana vrijednost prema faktorskim troškovima se izračunava iz ostvarenog prometa, plus kapitalizovana proizvodnja, plus drugi operativni dohodak, plus ili minus promjene na zalihama, minus nabavka dobara i usluga, minus drugi porezi na proizvode koji su vezani za promet ali nisu odbitni, minus carine i porezi vezani za proizvodnju. Carine i porezi vezani za proizvodnju su obavezna, nepovratna plaćanja, u kešu ili naturi koji su nametnuti od strane vlade, u vezi sa proizvodnjom i uvozom dobara i usluga, zapošljavanjem radne snage, vlasništvom ili upotrebom zemljišta, zgrada ili druge imovine korištenih u procesu proizvodnje, nezavisno od količine ili vrijednosti proizvedenih ili prodatih dobara i usluga.

12 17 0 Bruto operativni višak (Aneksi I - IV)

Bruto operativni višak je višak stvoren obavljanjem aktivnosti nakon što je izvršena naknada za uloženi faktor rada. Bruto operativni višak se izračunava iz dodane vrijednosti po faktorskim troškovima, kada se ona umanjuje za troškove zaposlenika. To je saldo koji ostaje na raspolaganju reduzeću, a koji mu dopušta da nadoknadi snabdjevače vlastitih fondova i dug, da plati poreze i konačno da finansira sva, ili dio, ulaganja u svoje investicije.

13 11 0 Ukupne nabavke dobara i usluga (Aneksi I - IV)

Nabavke dobara i usluga uključuju vrijednost svih dobara i usluga nabavljenih tokom obračunskog perioda za preprodaju ili potrošnju u proizvodnom procesu, isključujući potrošnju kapitalnih dobara koja se registruje kao potrošnja fiksnog kapitala. Dobra i usluge koja su u pitanju mogu biti preprodana sa ili bez dalje dorade, potpuno iskorištena u proizvodnom procesu ili stavljena na zalihe. U ove nabavke su uključeni materijali koji direktno ulaze u proizvedena dobra (sirovi materijal, međufazni proizvodi, komponente), plus sitni alati i oprema koja ne spada u stalna sredstva. Takođe su uključeni i pomoćni materijali (maziva, voda, materijali za pakovanje, održavanje i popravke, kancelarijski materijali), kao i energetske proizvodi. U ovu stavku su uključene i nabavke materijala izvršene za proizvodnju vlastitih kapitalnih dobara. Usluge koje su plaćene tokom referentnog perioda su, također, uključene nezavisno od toga da li su industrijske ili nisu. U ovoj stavci su uključena i plaćanja za sav rad izvršen od strane trećih osoba u ime jedinice, uključujući i tekuće popravke i održavanje, instalacione radove i izradu tehničkih studija. Iznosi plaćeni za instaliranje kapitalnih dobara i vrijednost kapitalizovanih dobara se isključuju. Ukupne nabavke, također, uključuju sva plaćanja izvršena za neindustrijske usluge kao što su naknade za pravne i računovodstvene usluge, naknade za korištenje патената i licenci (kada one nisu kapitalizovane), premije osiguranja, troškovi sastanaka dioničara i upravljačkih organa, doprinosi uplaćeni poslovnim i profesionalnim udruženjima, troškovi pošte, telefona i elektronskih komunikacija, transportne usluge za dobra i osoblje, troškovi reklame, provizije (kada nisu uključene u plaće i naknade), zakupnine, bankarski troškovi (isključujući plaćanje kamata), kao i sve druge poslovne usluge omogućene preduzeću od strane trećih osoba. Uključuju se i usluge koje su transformirane i kapitalizovane od strane jedinice posmatranja kao proizvodnja

investicija za vlastite potrebe. Rashodi koji se klasifikuju kao finansijski rashodi u obliku kamata i dividendi se isključuju iz ukupnih nabavki dobara i usluga. Nabavke dobara i usluga se vrednuju po nabavnim cijenama, tj. u cijenama koje je kupac stvarno platio za proizvode, uključuju i sve poreze minus subvencije na kupljene proizvode, a isključujući vrijednost svih poreza tipa PDV-a. Svi drugi porezi i carine na proizvode se stoga ne odbijaju pri vrednovanju nabavki dobara i usluga. Tretman poreza na proizvodnju nije relevantan pri vrednovanju nabavki dobara i usluga.

13 12 0 Nabavka dobara i usluga nabavljenih za preprodaju bez dalje obrade (Aneksi I - IV)

Nabavke dobara i usluga za preprodaju su nabavke koja su namjenjena za preprodaju trećim osobama bez dalje obrade. To, također, uključuje i nabavke usluga od strane «fakturnih» uslužnih kompanija, tj. onih kompanija čiji je ostvareni promet sastavljen ne samo od agencijskih honorara zaračunatih na transakciju usluge već također i od stvarnog iznosa obuhvaćenog u transakciji usluge, npr. nabavke transporta od strane putničkih agenata. Nabavka dobara i usluga nabavljenih za preprodaju u istom stanju kako su i primljene se vrednuju po nabavnim cijenama isključujući odbitni PDV i druge odbitne poreze vezane direktno za ostvareni promet. Svi drugi porezi i carine na proizvode se, dakle, ne odbijaju pri vrednovanju nabavki dobara i usluga.

13 13 1 Plaćanja za agencijske radnike (Aneksi I - IV)

U ovaj podatak uključuju se plaćanja agencijama za privremeno zapošljavanje i drugim sličnim organizacijama koje omogućuju radnike poslovnim klijentima – preduzećima - na određeni vremenski period, sa ciljem da dopune ili privremeno zamijene radnu snagu preduzeća. Omogućeni radnici se smatraju zaposlenicima jedinice koja je pružila privremenu uslugu zapošljavanja. Međutim, ove agencije i organizacije ne vrše direktan nadzor njihovih zaposlenika u radnom prostoru preduzeća klijenta. Samo se plaćanja za nabavku osoblja koja nisu vezana za pružanje posebne industrijske ili neindustrijske usluge uključuju.

13 21 0 Promjene na zalihama dobara i usluga (Aneks III)

Promjene na zalihama (pozitivne ili negativne) su razlika između vrijednosti zaliha na kraju i na početku referentnog perioda. Promjene na zalihama se mjere vrijednošću ulaza na zalihe od kojih se oduzima vrijednost povlačenja sa zaliha i vrijednost gubitaka dobara držanih na zalihama. Zalihe se iskazuju u nabavnim cijenama isključujući PDV ako su one nabavljene od drugih jedinica, u suprotnom po proizvodnim troškovima. Među zalihama (i promjenama na zalihama), pravi se sljedeća podjela: zalihe gotovih proizvoda; zalihe proizvodnje u toku; zalihe dobara i usluga nabavljenih za preprodaju u istom stanju kako su i preuzete i zalihe sirovog materijala i potrošne robe. Uključuju se zalihe gotovih proizvoda ili zalihe proizvodnje u toku, koje je proizvela jedinica ali koji još uvijek nisu prodati. Ove zalihe uključuju i proizvodnju u toku koja pripada jedinici, čak i ako su proizvodi koji su u pitanju u posjedu trećih osoba. Jednako tako, proizvodi koji se drže na zalihama jedinice posmatranja, a koji pripadaju trećim osobama se isključuju. Uključene su zalihe dobara i usluga kupljene sa isključivom namjerom da budu preprodane u istom stanju u kakvom su nabavljene. Isključuju se zalihe dobara i usluga koje se omogućuju trećim osobama na osnovu provizije. Proizvodi nabavljeni za preprodaju i skladištenje od strane uslužnih preduzeća mogu uključivati dobra (industrijsku opremu u slučaju «turnkey» tehničkog ugovora ili objekata u slučaju stambenog naselja, itd.) kao i usluge (pravo da koristi reklamni prostor, transport, smještaj itd.). U ovu stavku također su uključene zalihe sirovina i pomoćnih materijala, međufaznih proizvoda, komponenti, energije, nekapitalizovanog sitnog alata i usluga koje pripadaju jedinici.

13 21 1 Promjene na stanju zaliha dobara i usluga nabavljenih za preprodaju (Aneks III)

Ova varijabla se definiše kao promjene na stanju zaliha između kraja i početka referentnog perioda, a iskazuje se u nabavnim cijenama isključujući PDV. Promjene na stanju zaliha mjere se vrijednošću ulazaka na zalihe proizvoda nabavljenih za preprodaju od koje se oduzme vrijednost povlačenja sa zaliha i vrijednost svih periodičnih gubitaka dobara držanih na zalihama. U ove zalihe uključuju se dobra i usluge kupljene za isključivu svrhu preprodaje u istom stanju u kakvom su i nabavljeni. Isključuju se zalihe dobara i usluga koje se omogućuju trećim osobama na osnovu provizije.

13 21 3 Promjene na zalihama gotovih proizvoda i proizvodnje u toku (Aneksi II i IV)

Ova varijabla se definiše kao promjena u vrijednosti stanja zaliha između prvog i posljednjeg dana referentnog perioda svih gotovih proizvoda ili proizvodnje u toku, koji su proizvedeni od strane jedinice, a koji još uvijek nisu prodani. Ovi proizvodi uključuju proizvodnju u toku koja pripada jedinici, čak i ako su proizvodi koji su u pitanju u posjedu trećih osoba. Jednako tako, proizvodi držani od strane jedinice, a koji pripadaju trećim osobama se isključuju. Zalihe se vrednuju po proizvodnim troškovima, i vrednuju se prije nego se izvrši usklađivanje vrijednosti (kao što je gubitak na vrijednosti).

13 31 0 Troškovi zaposlenika (Aneksi I - IV)

Troškovi zaposlenika se definišu kao ukupne nadoknade, u kešu ili naturi, plaćene od strane poslodavca zaposleniku (redovnim ili privremenim zaposlenicima, kao i radnicima koji rade kod kuće) u zamjenu za izvršeni rad od strane zaposlenika tokom referentnog perioda. Troškovi zaposlenika također uključuju poreze i doprinose za socijalno osiguranje zadržane od strane jedinice kao i obavezne i dobrovoljne doprinose na teret poslodavca. Troškovi zaposlenika se dijele na: plaće i naknade (13 32 0) i troškove doprinosa na teret poslodavca (13 33 0). Troškovi zaposlenika uključuju sve nadoknade plaćene tokom referentnog perioda, bez obzira na to da li je to plaćeno na bazi radnog vremena, učinka ili po komadu, i da li je to plaćeno redovno ili ne. Uključene su nagrade, dopunske nagrade, trinaeste plaće (i slične dopunske nagrade), kao i plaćanja izvršena zaposlenicima u vezi sa otpuštanjem, smještajem, prijevozom, troškovima života i porodičnim dodacima, provizijama, naknadama za dežure, prekovremenim i noćnim radom itd. Porezi i doprinosi za socijalno osiguranje i drugi iznosi kojim se zadužuju zaposlenici a zadržani kao izvor od strane poslodavca se uključuju. Također su uključeni i troškovi socijalnog osiguranja za poslodavca. Ovo uključuje poslodavčeve doprinose socijalnog osiguranja za penziono osiguranje, zdravstveno, porodično, invalidsko, nezaposlenost, nesreće i bolesti na poslu, porodične dodatke kao i druge šeme. Naznačeni troškovi su uključeni bez obzira da li su oni određeni zakonom, kolektivnim ugovorima, te da li su regulisani ili su dobrovoljni po karakteru. Plaćanja za agencijske radnike nisu uključena u troškove zaposlenika.

13 32 0 Plaće i naknade (Aneksi I - IV)

Plaće i naknade se definišu kao «ukupna obeštećenja (plaća, nagrada), u kešu ili u naturi, koja se isplaćuju svim osobama koja se vode na platnom spisku preduzeća (uključujući i radnike kod kuće), kao naknada za izvršeni rad tokom računovodstvenog perioda». Ne pravi se razlika da li se plaćanje vrši na bazi radnog vremena, učinka ili po komadu i da li je to plaćanje redovno ili ne. Plaće i naknade uključuju vrijednost svih socijalnih doprinosa, poreza na dohodak, itd. koji se isplaćuju na teret zaposlenika, čak i ako su sredstva zadržana od strane poslodavca i plaćena

direktno šemama socijalnog osiguranja, poreznim vlastima, itd. u ime zaposlenika. Plaće i naknade ne uključuju doprinose za socijalno osiguranje koji se plaćaju na teret poslodavca. Plaće i naknade uključuju: sve nagrade, bonuse, ex gratis uplate, "trinaeste plaće", plaćanja za raskid radnog odnosa (napuštanje firme), smještaj, prijevoz, porodične dodatke, napojnice, provizije, dežurstva, itd. primljene od strane zaposlenika. Plaće i naknade koje poslodavac nastavlja da plaća u slučaju bolesti, profesionalne nezgode, porodijskog odsustva ili skraćenog radnog vremena mogu se evidentirati pod ovom stavkom ili pod troškove socijalnog osiguranja, zavisno od računovodstvene prakse jedinice. Plaćanja za agencijske radnike ne uključuju se u plaće i naknade.

13 33 0 Troškovi socijalnog osiguranja (Aneksi I - IV)

Poslodavčevi troškovi socijalnog osiguranja odgovaraju iznosu koji je jednak vrijednosti socijalnih doprinosa koje plaća poslodavac sa ciljem da za svoje zaposlenike omogući pravo na korištenje određenih vidova socijalnih olakšica. Troškovi socijalnog osiguranja na teret poslodavca uključuju poslodavčeve doprinose za socijalno osiguranje šemama za penziono, zdravstveno, porodijsko, invalidsko osiguranje, zatim za nezaposlenost, profesionalne nezgode i bolesti, porodične doplatke, kao i za druge socijalne šeme. Uključuju se troškovi za sve zaposlenike uključujući radnike koji rade kod kuće i pripravnike. Uključuju se troškovi za sve šeme, bez obzira da li su oni propisani zakonom, kolektivnim sporazumom, ugovoreni ili dobrovoljni po prirodi. Plaće i naknade koje poslodavac nastavlja da plaća u slučaju bolesti, profesionalne nezgode, porodijskog odsustva ili skraćenog radnog vremena mogu se evidentirati pod ovom stavkom ili pod plaće i naknade, zavisno od računovodstvene prakse jedinice posmatranja.

13 41 1 Plaćanja za dugoročni rental i operativni lizing dobara (Aneksi II i IV)

Plaćanja za dugoročni rental uključuju sve troškove koji se odnose na iznajmljivanje materijalnih dobara od strane jedinice za period duži od jedne godine.

Operativni lizing je onaj lizing koji na zakupca suštinski ne prenosi sve rizike i dobitke koji su povezani sa pravnim vlasništvom zakupca. Pod ugovorom o operativnom lizingu, zakupac nabavlja prava upotrebe trajnog dobra za određeni vremenski period, koji može biti duži ili kraći i nije potrebno da bude utvrđeno unaprijed. Kada period lizinga istekne, najmodavac očekuje da svoje dobro primi natrag u više ili manje istom stanju u kakvom ga je i iznajmio, izuzimajući normalno habanje i zastarijevanje. Prema tome period lizinga ne pokriva sav, ili najveći dio, ekonomskog životnog vijeka ustupljenog dobra.

Plaćanje za operativni lizing dobara odnosi se na troškove korištenja materijalnih dobara stavljenih na raspolaganje jedinici kroz ugovor o operativnom lizingu.

Kada se svi rizici i dobiti u vezi sa vlasništvom, „de facto“ i ako ne i „de jure“ prenose od strane najmodavca na zakupca, tada se radi o finansijskom lizingu. U finansijskom lizingu, period lizinga pokriva sav, ili najveći dio ekonomskog životnog vijeka trajnog dobra. Na kraju perioda lizinga zakupac često ima mogućnost da kupi dobro po nominalnoj cijeni.

Sva plaćanja u vezi sa finansijskim lizingom trebaju biti isključena iz ove varijable. Kod finansijskog lizinga se nabavna cijena dobara, koje je u pitanju, treba iskazati pod stavkom bruto investicije u vrijeme kada je nabavka dobara izvršena.

15 11 0 Bruto investicije u materijalna dobra (Aneksi I - IV)

Ova stavka uključuje sva investiciona ulaganja u sva materijalna dobra tokom referentnog perioda. Obuhvaćaju se sva nova i postojeća materijalna kapitalna dobra (sredstva za proizvodnju), bez obzira da li su kupljena od trećih osoba, nabavljena ugovorom o finansijskom lizingu (tj. pravo da koristi trajno dobro u zamjenu za plaćanje rentala tokom unaprijed određenog i dužeg vremenskog trajanja) ili proizvedena za vlastitu upotrebu (kapitalizovana proizvodnja materijalnih kapitalnih dobara). Materijalna kapitalna dobra imaju vijek korištenja duži od godinu dana, a uključuju i neproizvedena materijalna dobra kao što je zemljište.

Nabavka dobara vrednuje se u nabavnim cijenama, tj. sa uključenim transportnim i instalacionim troškovima, honorarima, porezima i drugim troškovima prijenosa vlasništva. Vrijednost dobara stečenih putem finansijskog lizinga odgovara tržišnoj vrijednosti dobara kao da su ona nabavljena samo u godini sticanja. Ova vrijednost je u principu poznata iz ugovora ili može biti procijenjena sumiranjem onih dijelova rata koji pokrivaju nadoknadu izdataka za kapitalna dobra. Dio rate koji odgovara plaćanju kamate se isključuje. Za dobra stečena putem finansijskog lizinga vrijednost se treba bilježiti u vrijeme kada je dobro isporučeno zakupcu.

Materijalna dobra proizvedena za vlastitu upotrebu vrednuju se po proizvodnim troškovima. Dobra stečena kroz prestruktuisanje jedinice posmatranja (spajanje, preuzimanje, rasformiranje, podjelu) se isključuju. Nabavka sitnog alata koji nije kapitaliziran uključuje se u tekuće rashode. U ovu stavku se, također, uključuju sva dodavanja, prepravke, unaprijeđenja i renoviranja koja produžavaju upotrebnii vijek ili povećavaju produktivni kapacitet kapitalnih dobara (sredstava za proizvodnju).

Troškovi tekućeg održavanja se isključuju kao i vrijednosti i tekući troškovi koji su vezani sa korištenjem kapitalnih dobara pod ugovorima o iznajmljivanju i operativnom lizingu. Godišnja plaćanja za imovinu korištenu prema ugovoru o finansijskom lizingu trebaju biti, također, isključena. Investiciona ulaganja u nematerijalnu i finansijsku imovinu su, isto tako, isključena. Kada je u pitanju bilježenje investicija gdje se fakturisanje, isporuka, plaćanje i prva upotreba dobra mogu odvijati u različitim referentnim periodima, predlaže se sljedeća metoda kao objektivna. Investiciono ulaganje se bilježi kada je vlasništvo prenijeto na jedinicu koja namjerava da ga koristi.

Kapitalizovana proizvodnja (za vlastitu upotrebu) se bilježi kada je proizvedena.

U vezi sa bilježenjem investicionih ulaganja koja su završena prema utvrđenim etapama, svaki investicioni dio treba se bilježiti u referentnom periodu u kojem je završen.

15 12 0 Bruto investicije u zemljište (Aneksi II - IV)

Pod ovom varijablom, pored zemljišta, uključuju se i podzemni depoziti, šume i unutrašnje vode. Kada se zemljište nabavlja sa postojećim građevinama i vrijednost ove dvije komponente nije moguće razdvojiti, ukupna stavka se bilježi pod ovaj naslov ako se procjenjuje da vrijednost zemljišta premašuje vrijednost građevina. Ako se procjenjuje da je vrijednost postojećih građevina veća od vrijednosti zemljišta, ukupna stavka se bilježi pod stavku bruto investicije u postojeće građevine i strukture (15 13 0). Ovdje se, također, uključuju i investicije u značajno unaprijeđenje zemljišta nivelisanjem, polaganjem cjevovoda ili bezbijednošću cesta i puteva. Zemljište stečeno putem prestrukturisanja (kao što su spajanje, preuzimanje, rasformiranje, razdvajanje) se isključuje.

15 13 0 Bruto investicije u postojeće zgrade i građevine (strukture) (Aneksi II - IV)

Ovo investiciono ulaganje uključuje troškove nabavke postojećih zgrada i građevina (koje su bile ranije korištene), a koje su stečene tokom referentnog perioda. Kada se zemljište nabavlja sa postojećim građevinama i ako vrijednost ove dvije komponente nije moguće razdvojiti, ukupna stavka se bilježi pod ovaj naslov ako se procjenjuje da vrijednost postojećih građevina premašuje vrijednost zemljišta. Ako se procjenjuje da je vrijednost zemljišta veća od vrijednosti postojećih građevina, ukupna stavka se bilježi pod stavku bruto investicije u zemljište (15 12 0). Kupovina novih građevina, koje nikada ranije nisu bile korištene, isključuje se iz ovog naslova. Postojeće građevine i strukture stečene putem prestrukturisanja (kao što su spajanje, preuzimanje, rasformiranje, razdvajanje) se isključuju.

15 14 0 Bruto investicije u izgradnju i poboljšanje građevina (Aneksi II - IV)

Ova stavka pokriva rashode tokom referentnog perioda na izgradnju ili proširenje i poboljšanje građevina. Pod ovaj naslov uključuje se kupovina novih građevina koje nikada ranije nisu bile korištene. Ovdje se također uključuju sva dodavanja, promjene, unaprijeđenja i renoviranja koja produžavaju upotrebnii vijek ili povećavaju proizvodne kapacitete građevina.

Ovdje se uključuju ulaganja u trajne instalacije kao što su instalacije za snabdijevanje vodom, centralno grijanje, klimatizacija, osvjetljenje itd., kao i građevinski troškovi u vezi sa naftnim izvorima, operativnim rudnicima, cjevovodima, vodovima za prijenos energije, plinovodima, željezničkim linijama, lučkim instalacijama, putevima, mostovima, vijaduktima, slivnicima i drugim unaprijeđenjima terena (gradilišta). Troškovi tekućeg održavanja se isključuju.

15 15 0 Bruto investicije u mašine i opremu (Aneksi II - IV)

Ova varijabla obuhvaća mašine (kancelarijske mašine i dr.), specijalna vozila koja se koriste u radnom prostoru, ostale mašine i oprema, sva vozila i brodovi koji se koriste u vezi sa poslovanjem. Uključena su motorna vozila, komercijalna vozila, kamioni kao i specijalna vozila svih tipova, brodovi, željeznički vagoni itd., nabavljeni kao novi ili polovni tokom referentnog perioda. Mašine i oprema stečeni putem prestrukturisanja (kao što su spajanje, preuzimanje, rasformiranje, razdvajanje) se isključuju. Ovdje se također uključuju sva dodavanja, promjene, unaprijeđenja i renoviranja koja produžavaju upotrebnii vijek ili povećavaju proizvodne kapacitete mašina i opreme. Troškovi tekućeg održavanja se isključuju.

15 21 0 Prodaja materijalnih investicijskih dobara (Aneksi II - IV)

Prodaja materijalnih dobara uključuje vrijednost ostvarenu prodajom trećim osobama postojećih materijalnih kapitalnih dobara (sredstava za proizvodnju). Prodaja materijalnih kapitalnih dobara se vrednuje u cijenama stvarno primljenim (isključujući PDV), a ne po knjigovodstvenoj vrijednosti, poslije oduzimanja svih troškova prijenosa vlasništva koji terete prodavca.

15 42 0 Bruto investicije u koncesije, patente, licence, trgovačke marke i slična prava (Aneksi II)

Investicije u koncesije, patente, licence, trgovačke marke i slična prava se prepoznaju kao neopipljiva (nematerijalna) imovina ako je, i samo ako je, vjerovatno da će buduće ekonomske koristi koje su pripisuju imovini uticati na preduzeće i ako se troškovi imovine mogu pouzdano izmjeriti. Ovaj uslov primjenjuje se nezavisno od toga da li je nematerijalna imovina nabavljena vani ili je proizvedena interno za vlastitu upotrebu.

Koncesija je posao koji se obavlja pod ugovorom ili dozvolom koji su povezani sa stepenom ekskluzivnosti u izvršavanju posla unutar određenog geografskog područja. Na primjer, sportska arena ili javni park mogu imati koncesione štandove; javne usluge kao što je snabdijevanje vodom mogu se obavljati kao koncesije. Vlasnik koncesije – koncesionar – posluje kao nezavisan posao i plaća ili fiksnu taksu, ili procenat od prihoda ili profita, ili oboje jedinici koja je u kapacitetu da dodjeli ekskluzivno pravo za prostor ili pogodnost. Koncesija uključuje prijenos prava koncesionaru da koristi neke postojeće infrastrukture potrebne za obavljanje određenog posla (kakav je sistem snabdijevanja vodom u gradu).

Patent je pravni naslov industrijske imovine kojim se odobrava njegovom vlasniku ekskluzivno pravo komercijalnog eksploatiranja pronalaska na određenom teritoriju i u određeno vrijeme. Patent daje pravo njegovom vlasniku da spriječi druge od (između ostalih stvari) izrade, korištenja ili prodaje takvog izuma bez autorizacije. U naknadu za ekskluzivno pravo iskorištavanja, objavljuju se tehnički detalji pronalaska. Patentirani pronalazak posjeduje svojstva: novost, inventivnost i industrijsku primjenjivost pronalaska.

Vlasnik licence dodjeljuje korisniku licence pod «intelektualnim vlasništvom» da obavlja neke poslove (kao npr. da kopira softver ili da koristi patentirani pronalazak) bez bojazni da će prekršiti pravo intelektualnog vlasništva kupljenog od vlasnika licence. Licence pod intelektualnim vlasništvom obično imaju nekoliko sastavnih dijelova, uključujući trajanje, teritoriju, produženje, kao i druge zahtjeve ograničenja važne za vlasnika licence.

Trgovačka marka je prepoznatljiv znak koji može biti predstavljen grafički. Kao konkurentski instrument, to je sredstvo za industrijske proizvođače i druge poslove da privuku i zadrže pažnju potrošača na način da oni razlikuju njihova dobra i usluge od proizvoda njihove konkurencije. Znak se koristi da omogući razlikovanje proizvoda ili usluga. Trgovačka marka može biti dvo ili tro dimenzionalna i može biti sastavljena od riječi, slika, boja, i /ili zvučnih efekata i dr.

16 11 0 Broj zaposlenih osoba (Aneksi I - IV)

Broj zaposlenih osoba se definiše kao ukupan broj osoba koje rade u jedinici posmatranja (uključujući vlasnike koji rade, partnere koji redovno rade u jedinici, i neplaćene članove porodice koja redovno rade u jedinici), kao i osobe koja rade van jedinice kojoj pripadaju i koja ih plaća (npr. trgovački predstavnici, dostavljači, timovi za popravke i održavanje). Podatak uključuje osobe odsutne kraći vremenski period (npr. bolovanje, plaćeno odsustvo ili vanredno odsustvo), i također osobe u štrajku, ali ne osobe odsutne na neodređeni period. Takođe se uključuju radnici sa skraćenim radnim vremenom koji se takvim smatraju u skladu sa zakonom i koji su na platnom spisku, kao i sezonski radnici, pripravnici i radnici koji rade kod kuće, a na platnom su spisku jedinice posmatranja.

Broj zaposlenih osoba isključuje radnu snagu koja je omogućena jedinici od strane drugih preduzeća, osobe koje obavljaju poslove popravki i održavanja u jedinici posmatranja u ime drugog preduzeća, kao i osobe na obaveznoj vojnoj službi.

Kategorija neplaćeni članovi porodice odnosi se na osobe koja žive sa vlasnikom jedinice posmatranja i rade regularno za tu jedinicu, ali nemaju ugovor o usluzi i ne primaju fiksni iznos plaće za rad koji obavljaju. Ovo se ograničava samo na osobe koje nisu uključena na platni spisak nekog drugog preduzeća u svojstvu njihovog osnovnog zanimanja.

16 12 0 Broj neplaćenih zaposlenih osoba (Aneksi I - IV)

Broj neplaćenih zaposlenih osoba se definiše kao broj osoba koje rade redovno u jedinici posmatranja i koji ne primaju nadoknadu za rad u obliku plaća, naknada, honorara, nagrada, plaćanja po komadu ili naknade u naturi (neplaćeni članovi porodice, vlasnici koji rade a ne primaju nadoknadu u formi plaće i naknade).

16 13 0 Broj zaposlenika (Aneksi I - IV)

Broj zaposlenika obuhvata one osobe koje rade za poslodavca i koje imaju ugovor o zaposlenju i primaju nadoknadu u formi plaće, naknade, honorara, nagrada, plaćanja po komadu ili plaću u naturi. Sve osobe za koje su plaćanja zabilježena pod naslov troškovi zaposlenika u bilansu uspjeha preduzeća trebaju biti uključeni čak i ako u nekim slučajevima ne postoji ugovor o zaposlenju. Veza poslodavac zaposlenik postoji kada postoji sporazum, koji može biti zvaničan ili nezvaničan, između preduzeća i osoba (naravno ako su u taj odnos ušli dobrovoljno od obje strane) po kome osobe rade za preduzeće u zamjenu za nadoknadu (plaću i dr.) u kešu ili naturi. Smatra se da je radnik zaradio plaću u određenoj jedinici ako prima plaću ili naknadu od jedinice bez obzira gdje je rad obavljen (u sjedištu jedinice ili van proizvodne jedinice). Radnici agencija za privremeno zapošljavanje se smatraju da su zaposlenici tih agencija, a ne jedinice posmatranja (mušterije) u kojoj oni rade.

Posebno, i sljedeći zaposleni se smatraju zaposlenicima: plaćeni vlasnici koji rade; studenti koji imaju zvanično angažovanje pri čemu oni doprinose procesu proizvodnje jedinice u zamjenu za naknadu i/ili usluge obrazovanja; radnici koji rade kod svoje kuće ako postoji određen sporazum da se radnici kod kuće plaćaju na bazi izvršenog posla i da su oni uključeni na platni spisak. Broj zaposlenika uključuje radnike sa skraćenim radnim vremenom, sezonske radnike, osobe u štrajku ili na kratkoročnom odsustvu, ali isključuje osobe na dugoročnom odsustvu. Broj zaposlenika ne uključuje volontere.

16 14 0 Broj zaposlenika u jedinici ekvivalentnoj punom radnom vremenu (FTE) (Aneksi I - IV)

Broj zaposlenika u jedinici ekvivalentnoj punom radnom vremenu (FTE) je broj zaposlenika pretvoren u ekvivalent punog radnog vremena. Podaci o broju osoba koje rade manje od standardnog radnog vremena u odnosu na radnike koji rade cijelu godinu puno radno vrijeme, trebaju se pretvoriti u ekvivalente punog radnog vremena. Konverzija se vrši prema podacima za zaposlenika u jedinici koji je radio puno radno vrijeme tokom cijele godine. FTE je zbroj izvršenih radnih sati podijeljen sa prosječnim godišnjim brojem radnih sati, na poslovima sa punim radnim vremenom, unutar ekonomske teritorije. Pošto se dužina punog radnog vremena mijenja tokom vremenskog perioda i razlikuje se po pojedinim djelatnostima, u svakoj grupi posla moraju biti korištene metode koje uspostavljaju prosječnu proporciju i prosječne sate za poslove kraće od punog radnog vremena. Prvo mora biti procijenjeno standardno sedmično puno radno vrijeme za svaku grupu posla. Ako je moguće, grupe poslova mogu biti definisane, unutar djelatnosti, prema polu i (ili) vrsti posla. Odgovarajući kriteriji za određivanje ovih podataka mogu se utvrditi na osnovu sati koji su regulisani ugovorom zaposlenika. Ekvivalent punog radnog vremena se računa posebno u svakoj grupi posla, a potom sumira. U ovu kategoriju su uključeni ljudi koji rade manje od standardnog radnog dana, manje od standardnog broja radnih dana u sedmici, ili manje od standardnog broja sedmica (ili mjeseci) u godini. Konverzija se vrši na bazi odrađenog broja sati, dana, sedmica ili mjeseci.

16 15 0 Broj izvršenih sati od strane zaposlenika (Aneksi II i IV)

Ukupan broj sati izvršen od strane zaposlenika predstavlja agregirani broj sati koji su stvarno izvršeni za ostvarenu proizvodnju u izvještajnoj jedinici tokom referentnog perioda.

Ova varijabla isključuje plaćene sate, a koji nisu stvarno izvršeni kao što su godišnji odmori, praznici, bolovanje i sl. Ovo također isključuje pauzu za objed i putovanje na relaciji kuća i posao. Uključeni su sati stvarno izvršeni tokom redovnog radnog vremena, dodatni radni sati, vrijeme koje je provedeno na mjestu rada na zadacima kao što su npr. priprema gradilišta i vrijeme koje odgovara kratkim periodima pauze za vrijeme posla.

Ako tačan broj izvršenih sati nije poznat, procijenjuje se na bazi teoretskog broja radnih sati i prosječne stope odsustva (bolest, porodijsko odsustvo itd.).

20 11 0 Nabavka energetskih proizvoda (u vrijednosti) (Aneksi II i IV)

Nabavka svih energetskih proizvoda tokom referentnog perioda uključuje se pod ovu stavku samo onda ako su oni nabavljeni da budu korišteni kao gorivo. Energetski proizvodi nabavljeni kao sirovi materijal ili za preprodaju bez dalje transformacije se isključuju.

*21 11 0 Investicije u opremu i fabrike za kontrolu zagađenja i specijalni pribor (Aneks II)
(uglavnom oprema koja se postavlja na kraju cjevovoda i ispusta)*

Definišu se kao kapitalni izdaci za metode, tehnologije, procese ili opremu koji su dizajnirani da prikupe i otklone zagađenje i zagađivače (npr. ispuštanja u vazduh, isticanja ili čvrsti otpad) nakon njihovog stvaranja; da spreče širenje i da mjere nivo zagađenja i tretiraju i odlažu zagađivače koji se stvaraju pri poslovnim djelatnostima preduzeća.

To je zbroj rashoda u područje zaštite okoliša: zaštita vazdušnog prostora i klime; upravljanje otpadnim vodama i ostale djelatnosti zaštite okoliša. Ostale djelatnosti zaštite okoliša uključuju: zaštitu i poboljšanje tla, podzemnih voda i površinskih voda; smanjenje buke i podrhtavanja; zaštitu raznovrsnosti biljnih vrsta i krajolika; zaštitu od radijacije; istraživanje i razvoj; opći menadžment i administraciju zaštite okoliša; obrazovanje, obučavanje i informisanje i djelatnosti ne razvrstane na drugom mjestu. Glavna svrha ili funkcija ovih kapitalnih izdataka je zaštita okoliša i ukupni izdaci za tu namjenu trebaju se ovdje iskazati.

Ukupni rashodi na zaštitu okoliša iskazuju se bruto, prije bilo koga poravnanja koje rezultuje iz prodaje nus-proizvoda koji se mogu prodati, ušteda ili primljenih subvencija.

Nabavka dobara vrednuje se po nabavnim cijenama isključujući odbitni PDV i ostale odbitne poreze direktno povezane s prometom.

*21 12 0 Investicije u opremu i postrojenja vezane za tehnologije za čišćenje (Aneks II)
(„integrisana tehnologija“)*

Definišu se kao kapitalni izdaci za nove ili poboljšanja postojećih metoda, tehnologija, procesa, opreme (ili njihovih dijelova) oblikovani da zaštite ili smanje količinu zagađenja stvorenih na izvoru (npr. ispuštanje u vazduh, isticanja ili čvrsti otpad), te na taj način smanje uticaj na okoliš zajedno sa oslobađanjem od zagađivača i/ili sa djelatnostima zagađivanja.

To je zbroj izdataka u ekološke domene: zaštita vazdušnog prostora i klime; upravljanje otpadnim vodama; upravljanje otpadom i ostale djelatnosti zaštite okoliša. Ostale djelatnosti zaštite okoliša uključuju: zaštitu i poboljšanje tla, podzemnih voda i površinskih voda; smanjenje buke i podrhtavanja; zaštitu raznovrsnosti biljnih vrsta i krajolika; zaštitu od radijacije; istraživanje i razvoj; opći menadžment i administriranje zaštite okoliša; obrazovanje, obučavanje i informisanje; djelatnosti koje vode u nerazdjeljive izdatke i djelatnosti ne razvrstane na drugom mjestu.

Ukupni rashodi na zaštitu okoliša iskazuju se u bruto iznosu, prije bilo koga poravnanja koje rezultira iz prodaje nus-proizvoda koji se mogu prodati, ušteda ili primljenih subvencija.

Nabavka dobara vrednuje se po nabavnim cijenama isključujući odbitni PDV i ostale odbitne poreze direktno povezane sa prometom.

21 14 0 Ukupni tekući rashodi na zaštitu okoliša (Aneks II)

Ukupni tekući rashodi na zaštitu okoliša su rashodi za izvršavanje i održavanje aktivnosti, tehnologija, procesa, opreme (ili dijelova) koji su namijenjeni da spreče, redukuju, tretiraju ili eliminiraju zagađivače i zagađenje (npr. izduvne plinove, otpadne vode ili čvrsti otpad) ili bilo koju drugu degradaciju okoliša koja je posljedica poslovne aktivnosti kompanije.

To je zbroj izdataka u ekološke domene: zaštita vazdušnog prostora i klime; upravljanje otpadnim vodama; upravljanje otpadom i ostale djelatnosti zaštite okoliša. Ostale djelatnosti zaštite okoliša uključuju: zaštitu i poboljšanje tla, podzemnih voda i površinskih voda; smanjenje buke i podrhtavanja; zaštitu raznovrsnosti biljnih vrsta i krajolika; zaštitu od radijacije; istraživanje i razvoj; opći menadžment i administriranje zaštite okoliša; obrazovanje, obučavanje i informisanje; djelatnosti koje vode u nerazdjeljive izdatke i djelatnosti ne razvrstane na drugom mjestu.

Ukupni rashodi na zaštitu okoliša iskazuju se u bruto iznosu, prije bilo koga poravnanja koje rezultira iz prodaje nus-proizvoda koji se mogu prodati, ušteda ili primljenih subvencija.

Tekući rashodi su zbroj unutrašnjih troškova i nabavki usluga vezanih za zaštitu okoliša. Unutrašnji troškovi uključuju sve tekuće rashode na zaštiti okoliša osim nabavki usluga vezanih za zaštitu okoliša od drugih jedinica. To je zbroj troškova radne snage, upotrebe sirovina i potrošne robe uključujući troškove energije i plaćanje za operativni lizing.

2.4. Metoda primarnog prikupljanja podataka

Način prikupljanja

Papirnati (štampani) upitnik šalje se poštanski svim izvještajnim jedinicama.

Rokovi za prikupljanje podataka

Prikupljanje podataka vrše entitetski zavodi za statistiku i Podružnica Brčko distrikta BiH. Upitnici se šalju 3-4 mjeseca od kraja referentne godine, rok za prikupljanje izvještaja je polovina godine, a krajnji rok za kontrolu i kontakt sa izvještajnim jedinicama je 9 mjeseci od kraja referentne godine.

Uzorak ili popis

Uzorak je dizajniran kao stratifikovani slučajni uzorak. Stratifikacija je opisana u dijelu „Kriteriji za stratifikaciju“. Alokacija je izvršena uzimajući u obzir informacije o ocjeni varijanse iz SBS istraživanja koje se provodilo godinu prije (promet, dodana vrijednost i lični troškovi), kao i pomoćnih varijabli iz statističkog poslovnog registra (zaposleni i finansijski podatak), te postavljanjem minimalnog praga za broj jedinica stratumu na sljedećim domenima:

- DOM1 – stratum tj. Entitet_2ili3cifreNACERev2_klasaBrojaZaposlenih_CensusUvjet_CensusOutliers
- DOM2 – Entitet_područje_klasaBrojaZaposlenih_CensusUvjet_CensusOutliers
- DOM3 – OznakaEntiteta_područje
- DOM4 – OznakaEntiteta
- DOM5 - BiH

pri čemu je CensusUvjet oznaka na osnovu koje se određivalo da su pojedini stratumi po inicijalnoj definiciji ušli u census stratume, a CensusOutliers oznaka census stratuma koji su nastali primjenjujući određene uslove za definisanje stratuma u dizajnu uzorka (npr. standardna devijacija, promet po zaposlenim, preduzeća sa većim finansijskim podacima iz registra, itd.). Korištena je optimalna Newman-ova alokacija (Bethel alokacija), pri čemu je finalna veličina uzorka određena primjenom proporcionalne alokacije za one stratume u kojima je broj jedinica dobiven Bethel-ovom alokacijom bio manji od broja jedinica dobivenih proporcionalnom alokacijom.

Kriteriji za stratifikaciju

Stratifikacija je definisana uzimajući u obzir teritorijalnu pripadnost, nivo područja, klase zaposlenih i uslova inicijalnog censusa za određene stratume. Pri tome je uzet nivo oblasti za područja KD BiH 2010:

1. Područje B „Vađenje ruda i kamena“
2. Područje C „Prerađivačka industrija“
3. Područje E „Snabdijevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša“
4. Područje F „Građevinarstvo“
5. Područje G „Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala“
6. Područje H „Prijevoz i skladištenje“
7. Područje I „Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo“
8. Područje J „Informacije i komunikacije“ oblasti 59,60, 61
9. Iz područja M „Stručne, naučne i tehničke djelatnosti“ oblasti 72, 74 i 75
10. Iz područja N „Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti“ oblasti 77, 79,80, 81 i 82
11. Iz područja S „Ostale uslužne djelatnosti“ oblasti 95 i 96,

odnosno nivo grane za područja:

1. Područje D „Proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija“
2. Područje J „Informacije i komunikacije“ grane 63.1 i 58.1
3. Područje L „Poslovanje nekretninama“

Za sva područja osim za područje G korištena je klasa po veličini, a prema broju zaposlenih:

1. I klasa 0 – 19 zaposlenih
2. II klasa 20 – 49 zaposlenih
3. III klasa 50 i više zaposlenih

dok je za područje G „Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala“ korištena klasifikacija klasa po veličini, a prema broju zaposlenih:

1. I klasa 0 – 1 zaposlenih
2. II klasa 2 - 9 zaposlenih
3. III klasa 10 – 19 zaposlenih
4. IV klasa 20 – 49 zaposlenih
5. V klasa 50 – 249 zaposlenih
6. VI klasa 250 i više zaposlenih

Granične vrijednosti i postotak uzorkovanja

0-19 zaposlenih osoba:	38,4%
20-249 zaposlenih osoba:	100%
250+ zaposlenih osoba:	100%

Stopa odgovora

Za nivo BiH stopa odgovora je 68 %. Stopa odgovora (odziv izvještajnih jedinica) po entitetima se neznatno razlikuje.

Aktivnosti na povećanju stope odgovora

Nedostajući odgovori se prvo urgiraju poštanskim podsjetnicama, a zatim telefonskim kontaktima. U slučaju većeg neodziva izvještajnih jedinica koje ne reaguju na prethodne urgencije, posjećuje osobe regionalnih statističkih kancelarija, a u slučaju ključnih izvještajnih jedinica direktno osobe iz centralnih kancelarija.

Periodika prikupljanja podataka

Podaci se prikupljaju godišnje.

Planirane promjene u metodi prikupljanja podataka

Uvođenje elektronskih upitnika sa “pametnim” unosom podataka sa kontrolama i e-mail isporukom, uz printane poštanske upitnike za ostatak preduzeća (koja elektronske upitnike iz bilo kojeg razloga ne prihvaćaju).

Korištenje administrativnih podataka za proizvodnju SPS statistika za preduzeća sa manje od 20 zaposlenih.

2.5. Postupci kompilacije

Procjene za neodziv

U fazama obrade podataka koje se odnose na editovanje i imputaciju nedostajućih podataka za preduzeća koja su odgovorila, korišteni su završni računi, kao i druga statistička istraživanja čiji je predmet konkretno područje od interesa. Pored toga, u Federaciji BiH je odrađena cold-deck imputacija korištenjem navedenih raspoloživih izvora sa ciljem povećanja kvaliteta podataka i (finalne) stope odgovora. Nakon toga je odrađena procjena za jedinice koje nisu odgovorile i to korekcijom inicijalnih pondera uzimajući u obzir finalnu stopu neodgovora.

Procjene za ukupni populacijski nivo

Ocjena ukupne populacije je urađena pomoću metode kalibracije. Korištene su sve dostupne informacije iz SPR-a i to:

- Broj preduzeća po stratumu,
- Broj zaposlenih po stratumu
- Ukupan promet po stratumu.

Inicijalni ponderi su izračunati kao recipročna vrijednost vjerovatnoće izbora jedinice uzorkovanja, a zatim je izvršeno korigovanje inicijalnog pondera imajući u vidu ukupan neodziv po stratimuma. Tako korigirani inicijalni ponder, poznati totali korištenih pomoćnih informacija po stratumu, kao i vrijednosti pomoćnih varijabli za jedinice koje su odgovorile, predstavljaju ulazne informacije za proces kalibracije. Procesom kalibracije tražimo rješenje problema optimizacije sa dodatnim uvjetima (traženje vezanog ekstremuma) koji se može precizirati na sljedeći način:

$$\left\{ \begin{array}{l} \min \sum_{i \in r} d(g_i, w_i) \\ \sum_{j \in r_h} g_j = N_h \\ \sum_{j \in r_h} g_j x_j^{emp} = X_h^{emp} \\ \sum_{j \in r_h} g_j x_j^{fin} = X_h^{fin} \end{array} \right. \quad h = 1, \dots, H$$

gdje je:

- d - funkcija distance (u ovom slučaju logaritamska)
- g_i - kalibrirani ponder (koji je izlaz procesa kalibracije)
- w_i - ponder izračunat korigiranjem inicijalnog pondera za ukupan neodziv
- N_h - broj elemenata populacije u stratumu h
- r_h - odgovor u stratumu h
- X_j^{emp} - broj zaposlenih iz registra za jedinicu j (iz odgovora)
- X_j^{fin} - finansijski podaci iz registra za jedinicu j (iz odgovora)
- X_h^{emp} - broj zaposlenih po stratumu
- X_h^{fin} - ukupan prihod po stratumu
- H - ukupan broj stratuma.

Imajući u vidu nivo razmjene podataka u statističkom poslovnom registru, kalibracija pondera je posebno izvršena na nivou entiteta/Brčko distrikta BiH, koji su zatim korišteni za ocjene na svim domenima od interesa uključujući i nivo države.

Upoređivanje podataka s drugim skupovima podataka

Poređenje podataka se radi sa podacima nacionalnih računa, prodcom statistikom, statistikom zaposlenosti i sl.

Tretman povjerljivih podataka

Minimalni broj izvještajnih jedinica za koje se podaci mogu objavljivati su tri jedinice. Drugo pravilo je pravilo dominantnosti po kome se agregiran podatak ne može objaviti ako jedna jedinica sudjeluje sa 85% i više. Izuzetak od ovog pravila su slučajevi kada postoji saglasnost izvještajne jedinice.

Trenutno se podaci na nacionalnom nivou objavljuju samo agregirani na dvije cifre klasifikacije djelatnosti i po klasama zaposlenih na nivou područja. Zaštita povjerljivosti podataka ne primjenjuje se u cjelosti.

Planirane promjene u metodu proizvodnje

Korištenje administrativnih podataka za mala preduzeća i istraživanje za ostala preduzeća, a za preduzetnike kreiranje okvira iz SBR-a na osnovu koga će se raditi procjena SPS varijabli ili kreiranje posebnog istraživanja za ovu grupu izvještajnih jedinica.

2.6. Kvalitet

Ocjenjivanje kvaliteta

Za praćenje i ocjenjivanje kvaliteta Eurostat je propisao posebnu formu izvještaja na osnovu koga se cijeni kvalitet proizvedenih statistika. U izvještaju o kvalitetu proizvedena statistika se posmatra u odnosu na sljedeće aspekte:

- Relevantnost
- Preciznost i pouzdanost podataka
- Aktualnost i pravovremenost
- Dostupnost i jasnoća
- Uporedivost i koherentnost

Relevantnost

Relevantnost je stepen u kojem statistički izlazi zadovoljavaju sadašnje i potencijalne potrebe korisnika i mjera u kojoj su statistike (definicije, klasifikacije i sl.,) usaglašene sa evropskim i međunarodnim standardima.

Strukturne poslovne statistike su usaglašene sa EU regulativom 295/2008.

Preciznost i pouzdanost podataka

Preciznost i pouzdanost podataka se utvrđuje u svim fazama provođenja istraživanja. Obavljaju se kontrole podataka (logičke i matematičke) prilikom samog unosa podataka koji se dobiju od izvještajnih jedinica, zatim se radi statistička analiza ekstremnih vrijednosti varijabli i njihova provjera kontaktom sa izvještajnim jedinicama, na osnovu drugih statističkih izvora ili istorijskih podataka.

Za istraživanja zasnovana na uzorku greške se dijele na neuzoračke i uzoračke. Neuzoračke je veoma teško mjeriti, a uzoračke se iskazuju koeficijentom varijacije za osnovne varijable (broj preduzeća, promet, dodana vrijednost, sredstva zaposlenih, broj zaposlenih i investicije u materijana sredstva).

Aktualnost i pravovremenost

Aktualnost statistike izražava se dužinom vremena između raspoloživosti podataka i referentnog perioda na koji se podaci odnose.

Blagovremenost statistike izražava se vremenom kašnjenja publikovanih podataka u odnosu na zadate rokove.

Prema regulativi rokovi za transmisiju prethodnih podataka su 10, a konačnih 18 mjeseci nakon završetka referentne godine.

Prema Planu provođenja statističkih istraživanja rok za prve rezultate je 14, a za konačne 18 mjeseci nakon završetka referentne godine. SPS podaci su objavljeni prema Planu publikovanja Agencije za statistiku BiH.

Dostupnost i jasnoća

Dostupnost i jasnoća se izražava u jednostavnosti pristupa podacima od strane korisnika, mogućnost korištenja jednostavnih procedura za dobijanje podataka u očekivanoj formi i u razumnom roku, sa potrebnim objašnjenjima.

Rezultati Strukturnih poslovnih statistika se objavljuju u tematskom biltenu „Strukturne poslovne statistike“ i dostupni su na web stranici Agencije za statistiku BiH.

Uporedivost i koherentnost

Uporedivost podataka ima za cilj da izmjeri uticaj različitih koncepata i definicija, koje su primijenjene u istraživanju. Uporedivost se izražava na osnovu dvije podkomponente i to:

- uporedivost sa drugim zemljama i
- uporedivost u vremenu

Uporedivost podataka sa podacima drugih zemalja se postiže prihvaćanjem osnovnih principa i definicija iz regulativa EC.

Uporedivost u vremenu se postiže korištenjem iste metodologije, definicija i koncepata u provođenju istraživanja tokom određenog niza godina.

Strukturne poslovne statistike za Bosnu i Hercegovinu se proizvode od 2010. godine uz primjenu iste metodologije i definicije varijabli i indikatora su usklađene sa EU definicijama.

Koherentnost statistike se iskazuje u njenoj adekvatnosti za upotrebu za razne korisnike. Podaci Strukturnih poslovnih statistika se upoređuju sa podacima iz drugih statistika, kao što su podaci iz nacionalnih računa, prodcom statistike, statistikom zaposlenosti itd.

Potpuna uporedivost nije moguća zbog različitih definicija pojedinih varijabli (dodana vrijednost po cijenama faktora u SPS-u a nacionalni računi po baznim cijenama) i različitih jedinica posmatranja (prodcom statistika prati jedinice homogene proizvodnje, a SPS statistika preduzeće).

Metoda obračuna koeficijenta varijacije

Kratak opis kriterija kvaliteta koji se uzimaju u obzir za potrebe zemlje

Kontrolu i uređivanje podataka obavljaju entitetski zavodi.

U aplikaciju za unos podataka koja je jedinstvena za sve tri statističke institucije ugrađen je set kontrola kojima se provjerava kompletnost, tačnost i logičnost podataka na nivou osnovnog subjekta. Greške se koriguju kontaktom sa izvještajnom jedinicom ili koristeći neki drugi izvor. Nakon toga se obavlja statistička analiza varijabli i indikatora kroz koju se utvrđuju ekstremne vrijednosti (vanjske vrijednosti) koje se listaju i provjeravaju. Za utvrđivanje outliera koriste se sljedeći indikatori: promet po zaposlenoj osobi, dodana vrijednost po zaposlenoj osobi, troškovi rada po zaposleniku, učešće bruto operativnog viška u prometu, učešće bruto operativnog viška u dodanoj vrijednosti, investicije po zaposlenoj osobi i učešće dodane vrijednosti u vrijednosti proizvodnje. Za utvrđivanje outliera koristi se algoritam Hidiroglou- Berthelot u programskom okruženju „R“.

Obračun koeficijenta varijacije

Ocjena varijanse je izvršena koristeći paket „survey“ programskog okruženja R, uzimajući kao osnovu polazni dizajn uzorka, kako je opisan u dijelu „Uzorak ili popis“. Imajući u vidu da je kalibracija izvršena posebno za entitete i Brčko distrikt BiH, pomoćne varijable nisu direktno iskorištene u ocjenama varijanse za domene koji se odnose na državu (odnosno nivo BiH), što je rezultovalo nešto širim intervalima povjerenja za ocjene parametara koji se odnose na te domene.

2.7. Diseminacija

Naziv štampanih publikacija

Godišnje saopštenje: Strukturne poslovne statistike - preliminarni rezultati

Tematski bilten: Strukturne poslovne statistike – konačni rezultati

Bosna i Hercegovina u brojevima: obuhvaća kratak pregled godišnjih podataka za Bosnu i Hercegovinu, uključujući Strukturne poslovne statistike. Navedene publikacije na nivou Bosne i Hercegovine se izdaju u četiri jezičke varijante. Entitetske statističke institucije, pored godišnjih saopštenja, pripremaju i objavljuju periodične i godišnje publikacije koje, između ostalih podataka, objavljuju i podatke o strukturnim poslovnim statistikama.

Naziv elektronske diseminacije

Sve navedene publikacije su raspoložive na web stranici Agencije za statistiku BiH (www.bhas.ba) i web stranicama entitetskih zavoda (www.fzs.ba i www.rzs.rs.ba).

Opis proizvedenih standardnih tabela

Standardne tabele obuhvaćaju osnovne strukturne varijable (broj preduzeća, broj zaposlenih, promet, vrijednost proizvodnje, dodana vrijednost, troškovi zaposlenika, bruto operativni višak i ukupne nabavke) i indikatore (promet po zaposlenoj osobi, dodana vrijednost po zaposlenoj osobi, učešće dodane vrijednosti u vrijednosti proizvodnje, prosječni troškovi rada po zaposleniku, bruto operativna stopa). Sve varijable i indikatori za Bosnu i Hercegovinu se publikuju po područjima i oblastima i po sljedećim klasama zaposlenih:

- Mala preduzeća (0 do 49 zaposlenih),
- Srednja preduzeća (50 do 249 zaposlenih) i
- Velika preduzeća (250 i više zaposlenih).

Rokovi u kojima se podaci objavljuju

Preliminarni podaci se publikuju 14 mjeseci, a konačni 18 mjeseci od kraja referentne godine.

Tretman povjerljivih podataka

Ne koristimo zaštitu u publikacijama.

Planirane promjene metoda diseminacije

Planira se izrada meta podataka u Agenciji za statistiku BiH, i u okviru toga i za strukturne poslovne statistike.

2.8. Transmisija podataka Eurostatu

Bosna i Hercegovina nije obavezna dostavljati podatke Eurostatu, iako se procjena statističkog sistema zemalja kandidata i potencijalnih kandidata vrši na osnovu podataka koji se dostavljaju Eurostatu.

Transmisija podataka Eurostatu vrši se u propisanom formatu. Priprema se prva transmisija SPS podataka za 2011. i nastaviće se u budućnosti. Nakon obavljene transmisije podataka zemlje su obavezne da dostave izvještaj o kvalitetu u tačno definisanoj formi.